

Сірий Орел Орест Забрулюк

ЖОВТОВАЗЮБ

Бібліотека В.О.Р. ч.13

П Л А С Т
КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА
УПН - ОГЛИНИЙ КРУГ

Бібліотека "ВОГНЮ СРЛИНОЇ РАДИ"

Редакція: пл. сен. Теодосій Самогулка
Theodosy Samotulka, M.D.
P.O. Box 1000
Princeton, N.J. 08540 USA

Адміністрація: пл. сен. Денис Беднарський
Mr. Denys Bednarsky
35 Marsac Pl.
Newark, N.J. 07106 USA

Випуск ч. 13

Сірий Орел Орест Гаврилюк - "Ж о в т о ц з ю б"

- Збірка матеріалів до I новацької проби, 1979.

Цей випуск Бібліотеки В.О.Р. появляється завдяки пожертві 10-ого Куреня УПС "Чорноморці" з нагоди Міжнароднього Року Дитини.

Обкладинка: С.О. Петро Дармограй

Тираж: 300 примірників - Ціна цього випуску 2.75 дол. + .50
пересилки

Всі права застережені.

V.O.R. - Journal for "Plast" Leaders of Children's Division
Published by Supreme Plast Executive
Editor-in-Chief - Theodosy Samotulka

Printed in U.S.A.

ВІД РЕДАКЦІЇ

Збірка матеріалів до 1-ої проби п.з. "Ловтодзюб", що ми її віддаємо в руки виховників і виховниць, була опрацьована Сірим Орлом Орестом в 1972 р. Від того часу зайшли деякі важливі зміни, які ми хотіли б довести до Вашого відома. Їх усвідомлення повинно допомогти Вам під час користування цими матеріалами, які потрібно буде змінити залежно від обставин і потреб Вашого рою чи гнізда.

Виховники однозгідно стверджують факт наявного занепаду знання української мови вихованками. Тому виховникам треба буде в деяких випадках не відчитувати довгих віршів чи розповідей, а коротко розказати новачкам їх зміст своїми словами, пояснюючи їм незрозумілі вислови.

Друга важлива зміна заіснувала в розумінні понять: мета і тема зайняття. У минулому, ідучи за ситуаційними потребами, ми мусіли спрощувати /у розумінні - робити більше доступним для зрозуміння і легшим до здійснювання/ наші матеріали і методи. Тому поставлено новацьким виховникам за мету передати новачкам відповідні знання і вміння до проби, не наголошуючи глибини виховних процесів. Отож для виховників метою зайняття було здійснення вимог проби, а темою ставали розповіді, тощо, що ілюстрували чи допомагали розуміти дану точку вимог проби. Проїшов час... Розвиткова психологія ставала багатшою на факти, що відносилися до розвитку людини в періоді її дитинства. У зв'язку з цим центр ваги пересунувся з точок пробних вимог на суттєві процеси розвитку дитини в її фізичному, психологічному і суспільному аспектах. Отож метою стало не здійснювання даної точки вимог проби, а розвиток специфічної потреби чи риси характеру чи, інакше кажучи, особистості дитини. Тому ми зараз ставимо собі як мету зайняття те, що ми хочемо досягти в розвитку дитини під час даних зайняття при допомозі методи, практикованої в системі виховання новаків.

Хто читає журнал новацьких виховників "Вогонь Орлиної Ради" напевно помітив, що ми значно поширили і поглибили зайняття для сенсорного розвитку дітей, впроваджуючи т.зв. сприймально-пізнавальні забави та ігри, якими ми започаткували виховання провідників від новацтва зачавши /гл. В.О.Р. ч. 53 - 1978, ст.21/. Беручи до уваги сучасні знання дитячого розвитку, ми повинні свідомо застосовувати згадані забави та ігри в зайняттях з новацтвом, доповнюючи ними подані в збірці матеріали, щоб допомогти новачкам розвиватися по змозі якнайкраще.

Дорогі Новацькі Виховники!

Віддаємо в Ваші руки збірник "Жовтодзюб". Віримо, що він допоможе Вам у підготовленні Ваших новаків до І-ої новацької проби.

Дехто твердить, що не є доцільним давати виховникам готові програмки зайнять, мовляв це забиває ініціативу виховника, який міг би самий розшукати потрібні джерела матеріалів і скласти куди кращі програмки сходин. Знаємо, одначе, що в відсутності впрацьованої програми праця в роях терпить, бо більшість наших новацьких виховників є на стільки перетяжені різними обов'язками, що вони прямо не мають часу вишукувати потрібного матеріалу по різних /часами тільки з трудом доступних/ джерелах, уплітати його в програмки зайнять, ґрунтовно запізнаватися з елементами кожної програмки й переводити їх із новаками. Ось, послухаймо голо-су члена Орлиного Круга про існуючий стан:

"Я чула від декількох батьків із різних станиць про те, що новаки грають "Бейзбол" в парку на сходинах, що новаки грають самі гри на сходинах. Я навіть знаю мамів, що купують правильник, або відписують вимоги від братчика щоб підготувити сина до проби, бо на підставі розпитів дитини - що робили на сходинах - приходять до переконання, що дитина нічого не знає. Як цьому зарадити?"

Віримо, отже, що цей збірник стане в пригоді тим виховникам, яким - з яких небудь причин - важко приходиться самостійно складати програмки зайнять для своїх роїв. Рівночасно ми переконані, що ті братчики, які мають на це можливості, зможуть самі складати свої програмки й не потребуватимуть здаватися повністю на цей збірник.

Не треба теж лякатися, що подані тут програмки сходин є надто багаті матеріалом. Програмки є складені так, щоби як найкраще використати призначений на сходини час, щоби новаки зі сходин як найбільше користали. Відповідно до можливостей і потреб, виховник може поодинокі зайняття відповідно скоротити, вилучуючи з програмок ті точки, які не є необхідні з точки зору плану праці роя на довшу мету.

Ці програмки, в їхньому первісному виді, переводили з новаками Сірі Орли: Денис Беднарський і Надя Кулинич. Складаю їм ось тут щирю подяку за їхню поміч і дружні поради.-

В березні, 1972.

Сірий Орел Орел

З М І С Т

Зайняття ч. 1: Сходи	7
Зайняття ч. 2: Сходи	11
Зайняття ч. 3: Сходи	13
Зайняття ч. 4: Сходи	17
Зайняття ч. 5: Південна прогулянка	19
Зайняття ч. 6: Сходи	22
Зайняття ч. 7: Сходи	26
Зайняття ч. 8: Змаг.	31
Зайняття ч. 9: Сходи	32
Зайняття ч. 10: Сходи	36
Зайняття ч. 11: Сходи	41
Зайняття ч. 12: Вогник	44
Зайняття ч. 13: Сходи	50
Зайняття ч. 14: Сходи	57
Зайняття ч. 15: Сходи	61
Зайняття ч. 16: Сходи	67
Зайняття ч. 17: Змаг.	73
Зайняття ч. 18: Вогник	76

ЗАЙНЯТТЯ Ч. 1: СХОДИНИ

МЕТА: Повторення новацького гасла й привітання; Заведення системи хрестиків і черток; Вивчення знаків руками.

ТЕМА: Прикмети новака.

ВИРЯД: Ножички, папір до обкладання книжок. Кільканадцять кусків волічки.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Братчик пояснить, що тепер уже всі члени роя є пластовими новаками й будуть готуватися до I новацької проби, та складення Новацької Обіцянки. Тому пам'ятаймо про це кожного разу, як кажемо "Готуйсь!" Повторити ще раз привітання в однострою /правильне зложення руки до привіту/. Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, складає руку до привіту й каже "Готуйсь!"

2. РОЗПОВІДЬ /10 хв./: "На Свято Юрія".

Вже рік минув, - відколи рій "Жайворонки" опікується ріднею малого Богдана в Німеччині. І ось сьогодні написав Богдан, що його мати важко хвора та потребує ліків. Малий Богдан просить "Жайворонків", щоб допомогли його мамі.

Братчик Микола скінчив читати листа.

-Що ж, хлопці, поможемо Богдановій мамі?

-Поможемо, поможемо!

-А як там у нашій ройовій касі? Багато грошей є?

-На ліки замало!

-Треба негайно допомогти; ждати не можна. Зробимо збірку.

Попросіть своїх батьків - вони зрозуміють, що це дуже важлива справа.

Нараз висунувся перед новаків невеличкий хлопчик та несміливо промовив:

-Я, братчику, маю трохи грошей і дам їх Богдановій мамі.

Я заощадив. Я складав, бо думав, що поїду цього року на свято Юрія. Але я дам - я зараз принесу.

І Юрко, найменший "Жайворонок" метнувся, не ждучи відповіді, до дому. Його батьки теж не були багаті. Старший брат Юрка, Андрій, їздив минулого року на свято Юрія. Потім розказував, як там гарно було. І Юрко від початку року змайстрував собі коробку та складав туди всі свої ощадності. Зараз же після Різдва спакував собі наплечник. Святий Миколай приніс був йому пластовий ніж та електричну лампу. Ідунку подарував йому братчик Микола за те, що він найкраще куловарив на ройовій прогулянці.

Юрчик прибіг додому. Тремтячими руками відв'язав шнурок наплечника, вийняв коробку з грішми та знов побіг до пластової домівки.

Серед дороги зібралася нараз юрба людей. На вулиці лежав старенький пан, а біля нього розкинена китиця білих квітів. Авто в розгоні зачіпило його. Юрко згадав, що бачив не раз цього пана, як він щоранку вступав до церкви. Приносив свіжі цвіти з городу, бо мав свій город.

Юрко минув юрбу та побіг до домівки. Підійшов до братчика та промовив: "Прошу, це для Богданової мами!"

-А на Свято Юрія поїдеш?

-Вже ні; на нас обидвох не стане грошей. Хай Андрій їде. Він вже юнак. Я поїду на другий рік".

Братчик погладив Юрка по голові. А потім, як Юрчик пішов, записав у ройовій книзі його добрий учинок.

Кілька днів після цього Юрко не бачив у церкві старенького пана. На престолі не видно було свіжих цвітів. Юрко зрозумів, що пан-огородник хворий від того, що його штовхнуло авто.

Раз Юрко заглянув крізь шпарку у плоті. Побачив сивого пана, що сидів на лавці з зав'язаною рукою. "А хто ж доглядає його цвітів"- подумав Юрко. Тепер така посуха! А якби я поміг йому?

Скоро скінчив шкільні завдання та пішов до дому огородника. Постукав у хвіртку.

-Хто там? Я сьогодні не продаю цвітів,- почув голос.

-Я не хочу нічого купувати! Я прийшов допомогти вам.- відповів відважно.

Огородник пустив Юрка до городу. -Допомогти? А що ж ти вмієш робити?

-Все, що треба. Підливати квіти, збирати гусениць із листків, носити цвіти до церкви...

-А що ж ти за це хочеш?

-Нічого. Я український новак і повинен кожного дня зробити добрий учинок.

І став Юрко помагати щоднини старому огородникові. Огородник полюбив Юрка. Юрко розказував йому при праці про своїх батьків, про друзів-новаків. Розказував, куди та коли новаци поїдуть на Свято Юрія. І що він теж хотів би поїхати, та не може...

Щоранку носив Юрко цвіти від огородника до церкви. І щоранку молився перед образом святого Юрія, щоб зробив таке чудо, щоб він був на святі разом з іншими новачками.

Прийшов день від'їзду. Перед домівкою було багато пластунів. Всі від'їжджають на Свято Юрія. Малий Юрко одягнув теж однострій і пішов поглянути, як інші їдуть. Нараз серед натовпу побачив сиву голову старого огородника. Невже ж він теж прийшов подивитися!

Юрко побачив, як огородник щось говорив із комендантом Свята. Нараз пролунав голос коменданта:

-Чи є між нами новак Юрко з роя "Жайворонки"?

-Це я!- сказав Юрко та підійшов до коменданта.

-Ось дарунок для тебе!

Юрко глянув. Це був автобусовий квиток на їзду на свято Юрія.

-Дякую, але як же я поїду? Я не маю зі собою наплечника, та й дома нічого не знають про це!

-Не журися! Ідемо попри твою хату, то попросиш дозволу батьків та візьмеш наплечник.

Автобус рушив. На хіднику усміхався до щасливого Юрчика старенький огородник та кликав:

-Щасливої дороги, хлопче!

/Сестричка Ася, "Готуйсь"/.

3. МАЙСТРУВАННЯ /15 хв./: Обложення книжки.

Братчик обложить ройову хроніку. Кожний новак обложить свій

записник. Братчик пояснить і покаже, як це робити, пояснюючи при цьому теж і роюву хроніку – що це, як її ведуть.

4. ПІСНЯ /10 хв./: "Край лісу, на полянці".

Вивчити, якщо ще не знають. Див.: "Новацький Співаник", Бібліотека В. О. Р. ч. 15, стор. 14.

5. ГРА /10 хв./: "Біжить".

Показати учасникам щось, на пр. листок каштану. Сказати їм, що це є, дозволити докладно оглянути і післати їх шукати подібного. Хто перший знайде й принесе впорядникові, дістає одну точку.

6. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: Братчик пояснить систему хрестиків і черток.

7. НОВАЦЬКИЙ ВПОРЯД /15 хв./: Знаки руками.

Одна рука випрямлена вбік – У лаві збірка!

Обидві руки випрямлені вбік – У дволаві збірка!

Одна рука випрямлена вперед – У ряді збірка!

Обидві руки випрямлені вперед – У дворяді збірка /парами/!

Кількакратний помах рук випрямлених у бік до переду, схрещуючи їх перед собою – У крузі збірка!

Помох руки випрямленої вперед додолу – Вперед! Ходом руш!

Одна рука піднята прямо вгору – Стій!

8. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Рукавичка".

Ішов дід лісом, а за ним бігла собачка, та й загубив дід рукавичку.

От біжить мишка, улізла в ту рукавичку та й каже: –Тут я буду жити!

Коли це жаба плигає та й питає:

–А хто, хто в цій рукавичці?

–Мишка-шкряботушка. А ти хто?

–Жабка-скрекотушка. Пустити й мене!

–Іди!

От уже їх двоє. Аж біжить зайчик, прибіг до рукавички та й питає:

–А хто в цій рукавичці?

–Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка. А ти хто?

–А я зайчик-побігайчик. Пустить і мене!

–Іди!

От уже їх троє. Коли це біжить лисичка та до рукавички:

–А хто, хто в цій рукавичці?

–Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка та зайчик-побігайчик.

А ти хто?

–А я лисичка-сестричка. Пустить і мене!

–Та йди!

Ото вже їх четверо сидить. Аж суне вовчик, та й собі до рукавички, питається:

–А хто, хто в цій рукавичці?

–Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побігайчик та лисичка-сестричка. А ти хто?

–Та я вовчик-братік. Пустить і мене!

–Та вже йди!

Уліз і той, – уже їх п'ятеро. Де не взявся, – біжить кабан:

–Хро-хро-хро! А хто, хто в цій рукавичці?

-Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побігайчик, лисичка-сестричка та вовчик-братік. А ти хто?

-Хро-хро-хро! А я кабан-іклан. Пустить і мене!

-Оце лихо! Хто не набреде, та все в рукавичку! Куди ж ти тут улізеш?

-Та вже влізу, - пустить!

-Та що вже з тобою робити, - йди!

Уліз і той. Уже їх шестеро, уже так їм тісно, що й нікуди. Коли це тріщать куші, вилазить ведмідь та й собі до рукавички, реве й питається:

-А хто, хто в цій рукавичці?

-Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побіпайчик, лисичка-сестричка, вовчик-братік та кабан-іклан. А ти хто?

-Р-р-р! Як вас багато! А я ведмідь-набрідь. Пустить і мене!

-Куди ми тебе пустимо, коли й так тісно?

-Та якось будемо.

-Та вже йди, тільки скраєчку.

Уліз і ведмідь - семеро стало, та так вже тісно, що рукавичка ось-ось розірветься.

Коли це дід оглядівся, - нема рукавички. Він тоді назад - шукати її, а собачка попереду побігла. Бігла, бігла, бачить - лежить рукавичка і ворухиться. Собачка тоді: "Гав-гав-гав!"

Вони як злякаються, як вирвуться з рукавички, - так усі і порозбігалися лісом. Прийшов дід та й забрав рукавичку.

9. САМОДІЯЛЬНА ГРА /10 хв./: Інсценізація розповіді.

10. ГРА /10 хв./: "Волічка".

На столі зладити кільканадцять куснів волічки різних барв. Кожний новак одержує кусок волічки й іде до стола "купити" волічки тої самої барви. Повторювати, міняючи барви волічки поодиноким новаком. Хто підібрав усі або найбільше відтінків правильно, одержує хрестик.

11. ЗАКРИСТЯ /5хв./:

Збірка в крузі. Братчик пригадає новакам, що вони все мають мати зі собою олівець і папір, а на сходинах треба мати записник. Ройовий обряд. Привіт "Готуйсь!"

ЗАЙНЯТТЯ Ч. 2: СХОДИНИ

МЕТА: Повторення деяких підставових понять /рій, знамено, тотем, добрий учинок/; вивчення знаків свистком.

ТЕМА: Новак служить Богові й допомагає другим.

ВИРЯД: Матеріал на хрестики, листи до гри т. 7.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Братчик вкаже на ройовий символ на знамені й коротенько пригадає новакам, що вони творять рій, як рій називається, та які вони мають бути /Лисики: відважні, дають собі раду в кожній ситуації ітд.; Соколики: бистрі, знають все, що діється довкола ітд.; Ведмедики: сильні, рішучі ітд./ Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, назве якусь одну прикмету ройового символу, що її новаки повинні наслідувати.

2. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: Пояснення потреби щоденної молитви.

Новак молиться щоденно вранці і ввечорі, ходить до церкви і вміє поводитися в ній. Вранці і ввечорі люди вітають себе словами "добридень", "добридень". Звичайною річчю є дякувати комусь, якщо він для нас щось зробив, чи ми щось одержали. А чейже Бог такий добрий для нас, від Нього все залежить; чи не треба нам обов'язково ранішньою молитвою привітатися з Ним, а вечірньою подякувати за цілоденну поміч Його?

Новаки стараються про все це пам'ятати. Вони пильно вивчають релігію в своєму рідному українському обряді, щоби краще Бога пізнати та навчитися служити Йому.

3. МАЙСТРУВАННЯ /20 хв./: Хрестики з патичків.

Братчик покаже, як робити. Новаки візьмуть хрестики додому, щоби повісити собі над ліжком.

4. ПІСНЯ /10 хв./: "Новацька рання молитва".

Сині дзвіночки молитву дзвонять,
Зложім в молитві ширі долоні,
Ніч проминула і сонце світить,
Вислухай, Мати, що просять діти:

Нехай цей вітер, що в хмарі лине
принесе запах квіток України.

Нехай ця днина додасть нам сили,
Щоб ми Україну завжди любили...

Співати на мелодію: "О Мати Божа, о райський Квіте". Ноти можна знайти в "Новацькому Співанику", Бібліотека В. О. Р. ч. 15, стор. 17.

5. ГРА /10 хв./: "Квач давай руку".

Одного з граців вибирають квачем, від якого тікають усі, а квач їх ловить. Кого спіймає /доторкнеться рукою/, той вигукує "Я квач!", підносячи руку догори і тоді всі діти тікають від но-

вого квача, що їх ловить. Щоб урятуватися від квача, один новак може подати руку другому й тоді тих двох квач не може ловити.

Правила гри: а/ Квачеві не вільно ганятись за кимсь одним.

б/ Квачеві не вільно стояти біля тих, що держаться за руки. Квач мусить тоді ловити когось іншого.

в/ Хто врятувався від квача, подавши руку другому, той не має права весь час держатися за руки, а після врятування зараз же пускає руку й біжить далі.

г/ За руки беруться лише двоє. Кожного третього, хто причепиться до них, квач має право ловити.

г/ Пійманим уважається той, до кого квач тільки доторкнеться.

д/ Вибігати поза межі майдану не вільно. Той, хто це зробить, уважається за пійманого і стає квачем.

6. ЖАРТ /5 хв./: "Добрий учинок".

-Е, що ти там робиш на моїй яблуні?

-Одне яблуко впало на землю і я саме хотів його знову прив"язати.

/"Новак" ч. 2/6/, червень 1950/.

7. ГРА /10 хв./: "Розкинені склади слова".

Провідник роздає всім новакам листи, в яких попереставлювані склади окремих слів. Змістом листа є перша точка Новацького Закону. Хто перший відчитає листа - одержує точки.

8. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: Братчик коротко пояснить потребу щоденного доброго вчинку. Новаки будуть записувати зроблені ними добрі вчинки, а коли будуть складати Обіцянку, то найкращі добрі вчинки ними зроблені будуть відповідно зазначені на тотемі.

9. НОВАЦЬКИЙ ВПОРЯД /10 хв./: Знаки свистком.

_____	Увага! Чекай дальшого наказу!
.....	Збірка! /необмежене число коротких посвистів.
..-..-..-..	Небезпека! /необмежене число посвистів/
___	Розхід! /два довгі посвисти/.
___	Алярм! /шість або більше довгих/.

10. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Братчик скаже першу точку Новацького Закону, а новаки повторять і мають запам"ятати. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я ч. З: С Х О Д И Н И

МЕТА: Запізнання з українським гербом і гимном; вивчення знаків мандрівника.

ТЕМА: Новак служить Україні.

ВИРЯД: Рисунковий папір, м"яч, тризуб, прибори до гри т. 8.

ПІДГОТОВЛЕННЯ: Позначити трасу до т. 7.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Братчик коротко пригадає, що "Готуйсь!" є кличем Уладу Пластунів Новаків і пояснить, що таке: УПН /пор.: "Готуйсь" ч. 1/174/, січень 1972, стор. 3/. Провірка присутності: кожний новак скаже свій найкращий добрий учинок за час від останніх сходин. Найкращий добрий учинок у рою є нагороджений хрестиком.

2. РИСУВАННЯ /15 хв./: Тризуб.

Братчик покаже, як рисувати тризуб і пояснить його значення. Новаки рисують.

3. ПІСНЯ /10 хв./: "Ще не вмерла".

Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Душу, тіло ми положим за нашу свободу,

І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Ноти можна знайти в пластових співаниках "В Дорогу", "У Мандри" та в інших співаниках.

4. ГРА /10 хв./: "Місто на букву".

Один із учасників гри підкидає м"яч. Цей, що піймав, повинен сказати назву міста України на умовлену перед тим букву. Хто своєчасно не скаже назви, виходить із гри. Хто залишиться останній - виграв.

5. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Рідна земля".

Малий Василько ніколи не забуде цієї хвилини, коли одного разу сказав до нього його батько:
- Завтра, Васильку, поїдеш зі мною в поле.
Чи ж могла бути більша радість для маминого пестунчика Василька, як сісти на возі поруч батька, тріснути батіжком і "вїо" - поїхати на цілий день в поле, поїхати там, де весна, де сонце, де спів жайворонка: Це що інше, як бавитися з дітьми на вигоні. Батіг уже не зі шнурочка, а таки справжній! А коні - це вже не Ганка і Степанко, що чіплялися довгого прута, ніби до воза. Ні! Завтра ранком він поїде своїми карими. І він сам буде вже справжнім візником. Поруч нього сидітиме батько й Василько покажеться, що він вже не дитина, і вже добре вмів їхати кіньми.

Раненько, ще як сонце не сходило, мати збудила Василька. Здивувався зразу, що так скоро кажуть йому вставати, але зараз пригадав собі батькові слова. Зірвався живо на ноги. Як помолвився, мати подала чорного хліба й горнятко молока. Скоренько з'їв і вибіг надвір. Під шолою стояв готовий віз, до нього припята упряж. Ось тато веде коней і запрягає. Василько вже на возі. В руці батіг, у лівій віжки. Батько ще приніс зі стодоли сіно.

Василько знав, що все вже готове. Шарпнув віжками, махнув батагом і коні рушили. Василько їхав. Минав хати, церкву, і ось-ось будуть вже на полі. Дорогою їхали вози, одні з плугами, другі з боронами. Ще лиш під гору трохи перед ними, мов довгий вуж, поклалася пільна дорога. Назустріч їм ішло весняне сонце, що ярко світило вже ген там, над темно-синім сосновим лісом. Василько знав, де їхнє поле. Минулого року, осінню пас там корови і пік з хлопцями картоплю.

Батько зняв з воза борони, відніс одну, потім другу на край свого поля, відп'яв від воза коні та прип'яв їх до борін. Потім дав Василькові віжки в руки і казав їхати попри межу довкола. Василько цмокнув і зубаті борони вдерлися в землю. Коні тягнули їх все даліше і даліше. Приїхав до кінця, навернув і ще раз попри заскороджене місце, а потім знову і знову... Земля була пухка, грудки легко розбивалися, хабаззя не було.

А батько пересипав трохи збіжжя в другий міх, прив'язав його до себе на переді, зняв шапку та зі словами "Боже помагай!" став кидати пшеницю в землю. Василько волочив. Бачив, як біле зерно ярої пшениці блистіло між грудками чорної землі. Зубаті борони загортали зерно в землю. Там у середині тої чорної землі робитись буде вневдовзі чудо. За кілька днів покажуться листочки пшениці. Вона буде сходити і рости... Як доїхав до дороги, де стояв порожний віз батько казав трохи відпочати. Коні від поту змокрили. Василько дав їм їсти сіно. Сам пішов дивитись як батько пересипає решту пшениці з воза у свій перев'язаний. Василько весь радів, що оце разом з батьком працює. Лице його радісно усміхнене, цікаві очі дивилися на всі боки: то на поле сусідки, то на коні, то вгору, де жайворонки співають. І йому також хочеться заспівати

голосно, сильно, щоб голос летів ген далеко там, де синіє сосновий ліс. Хотів щось говорити з батьком, та не знав про що.

Аж як очі опинилися на своєму полі. Василько запитав батька, звідки придбав він це поле.
 - Цитасш, звідки маю його - відповів батько.
 - Це поле давно наше. Мені лишив його мій батько. А йому дід, так давно. Дуже давно воно переходило з батька на сина. І сьогодні я взяв тебе тут, щоб ти навчився робити на ньому, бо воно буде твоє. Знай, чому воно твоє. Тому, що твоїх батьків, дідів і прадців. Тому не пусти його зі своїх рук, навіть як силою хтось чужий хотів би тобі його забрати. Воно від віків живить нас, і воно наше!

Василько уважно слухав батькових слів. Перед ним лежало рідне поле, а там поля Грицькового, Степанового і Михайли-кового батьків. Вони - ці поля - також і їх годують. А там ще далі ген за лісом, звідки сонце сходило, також такі поля. Поперетинані межами, засіяні житом і пшеницею. Коло них працюють люди так, як він і його батько. І ніхто чужий не сміє тих піль їм забрати. Нікому їх не дадуть, боронитимуть їх.

Ці всі поля - власність Василькового батька, власність Василька, власність цих всіх людей, що коло поля працюють. Ці поля - це рідна земля а всі, що працюють коло неї, це одна велика родина. Ця рідна земля і ці люди що працюють на неї - це разом Україна, що про неї ще Василькові ще його дідусь розказував...

Коні кінчали їсти. Василько бачив, що час їхати далі, час далі волочати, щоб скоро це було чудо, щоб скорше зелена пшениця зійшла.

- В-йо - карі! крикнув голосно і знову потягнулися зубати борони, накриваючи золоті зерна пшениці.

За тиждень у неділю вийде батько подивитися, чи добре засіяв і чи Василько добре волочив рідну живу.

Зауваження:

Це оповідання з часів життя селян /фермерів/ перед загарбанням /інвазією/ західно-українських земель комуністами. Воно виявляє велику любов селян до землі, глибоке почуття власності, а також звичаї, пов'язані з працею на ній. Сьогодні вже немає малих землевласників в Україні, а є колгоспи /колективні господарства/, власниками яких є комуністична Москва. Та селяни люблять свою землю, є прив'язані до неї, бо вона є їхня, українська.

Пояснення слів:

вигін	- common pasture
батіг	- whip
упряж /запряж/	- horse equipment, harness
віжки	- reins
борона	- harrow

З А Й Н Я Т Т Я Ч. 4: С Х О Д И Н И

МЕТА: Познайомлення з українським прапором, вивчення Новацького Закону, пізнання деяких рослин.

ТЕМА: Що новак повинен знати.

ВИРЯД: Патички, синій і жовтий папір та клей на майстрування; м"яч; карточки з текстом Новацького Закону і бланкет дозволу батьків для кожного новака; хустка для кожного новака.

ПІДГОТОВКА: Вивчити вірш т. 4.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Братчик коротко пригадає про значення "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, скаже першу точку Новацького Закону.

2. ПІСНЯ /10 хв./: "Ходить гарбуз по городу".

Ходить гарбуз по городу, питається свого роду:

Ой чи живі, чи здорові, всі родичі гарбузові?

Обізвалась жовта диня, гарбузова господиня:

Ще живі, ще здорові, всі родичі гарбузові.

Обізувались огірочки, гарбузові сини й дочки:

Ще живі, ще здорові, всі родичі гарбузові.

Ноти можна знайти в "Новацькому Співанику", Бібліотека В. О. Р. ч. 15, стор. 65.

3. ГРА /10 хв./: "Відірвати хвіст".

Новаків поділяється на дві групи. Учасники одної мають на головах шапки, другої - ні. Кожний новак має ззаду за пояс заткнену хустку, втрата якої виключає його з дальшої гри. Групи нападають на себе і кожний старається здобути як найбільше хусток. Не вільно хусток прив"язувати до пояса, або тримати руками. Виграє група, що матиме найбільше хусток на закінчення гри.

4. ВІРШ /5 хв./: "Сорока білобока".

Сорока-білобока
На припічку сиділа,
Діткам кашку варила
Ополоником мішала,
А хвостиком накривала,
Малих дітей годувала.
"Цьому дам
і цьому дам,

А цьому не дам,
Бо цей буцман-
Круп не драв,
Дров не носив,
Діжі не місив,
Хати не топив,
Діток гулять не водив-
Справжній лежень".

5. МАЙСТРУВАННЯ /20 хв./: Український прапорець.

Новаци ліплять з паперу й приліплюють на патичок. Кожний візьме прапорець до дому, щоби поставити на почесному місці. Братчик пояснить, як треба пошанувати прапор.

6. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Новацький Закон".

Братчик скаже новакам текст і коротко пояснить значення кожної точки Закону.

7. ГРА /10 хв./: "Закон".

Подібно, як "Місто на букву" /зайняття ч. 3/, лише замість букви кажутся числа: 1, - 2 і тд., а новак, який відповідає, має сказати дану точку Закону.

8. РОСЛИНИ ДОВКІЛЛЯ /20 хв./:

Братчик покаже кілька /принаймні 5/ рослин, скаже, як вони називаються, як їх розпізнавати, та яка з них користь людям. Найкраще переводити цю точку в лісі або в парку - навіть у місті бувають дерева на вулицях; у крайньому випадку вжити вазонки з квітами в домівці.

9. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Братчик заповість, що наступного разу йдемо на прогулянку й пояснить, що треба взяти зі собою та роздасть бланкети дозволів родичів, щоби новаки взяли до дому до підпису. Рівнож роздати виписаний текст Новацького Закону, щоби кожний новак удома вивчив напам"ять. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

ЗАЙНЯТТЯ Ч. 5: ПІВДЕННА ПРОГУЛЯНКА

МЕТА: Повторення й застосування засвоєного матеріалу.

ТЕМА: Новак у природі.

ВИРЯД: Особистий виряд, перекуска, аптечка, рисунковий папір, прапор.

ПІДГОТОВКА: Оглянути трасу, покласти знаки, дістати всі потрібні дозволи, вивчити вірш.

1. ВІДКРИТТЯ /15 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак здасть підписаний дозвіл батьків. Перевірка виряду й черевиків. Пісня: "Тра-ра, тра-ра, тра-ра" /див.: "Новацький Співаник", Бібліотека В. О. Р. ч. 15, стор. 63/.

2. МАРШ /30 хв./:

За знаками мандрівника. Приблизно в половині дороги є лист, який каже новакам розпізнати довколишні дерева, на пр. береза, дуб, клен, сосна, смерека /це є малий відпочинок, який триває б. 5 хв. і під час якого братчик теж перевірить усі черевики/. Марш кінчається на місці великої гри, де всі зложать наплечники й братчик пояснить гру.

3. ВЕЛИКА ГРА /60 хв./: "Укритий наказ".

Кажемо новакам, що в певному місці, у визначеному просторі терену, /найкраще лісовому з великими кущами/ є схований наказ, що його треба найти й виконати. Зміст наказу: нарисувати український герб на папері, що є разом із наказом і віднести до братчика. Наказ ховаємо, а ок. 2 - 4 кроки від нього вміщуємо стрілки в його напрямі. Хто найде й виконає цей наказ? Наказ може бути бережений. По закінченні гри - перевірка присутності.

4. ВЕЛИКИЙ ВІДПОЧИНОК /90 хв./:

а/ Поставити малу щоглу й вивісити національний прапор під спів національного гимну.

б/ Перекуска.

в/ Розповідь: "Легенда про лісові дзвіночки".

Раз давно, ще в нас на Україні, вибралися діти з одного села цілою громадою збирати в лісі суніці. Із радісним співом та сміхами вибігли вони стежинкою, що вела в ліс, та вже дорогою почали між собою говорити, скільки то хто з них назбирає. Кожний мав зі собою малий кошочок та хотів принести його повний суніць до хати.

А тоді Йвась сказав до своєї сестрички Улянки: Знаєш, ми й не шукаймо сунічок на узліссі. Там всі шукатимуть - то й не багато нам лишиться. А ми краще ходімо все даліше та даліше в ліс - там певне ще куди більше суніць - і ми назбираємо найбільше з усіх! І побігли попереду всіх, все глибше та глибше в ліс.

Довго вони так бігли, а тут як на нещастя суніць нігде не

видати, а Івась все лиш захоочує: "Ходім, Улянка, ще дальше! Там певно вже будуть!"

І так зайшли вони далеко-далеко... Коли глип! - а то вже не їх ліс, не той, що вони звикли по ньому бігати та гратися, а такий грізний та густий, та темний... А до того ще й глядять, а небо над ними геть почорніло та перші зірки замиготіли над деревами... Лячно їм стало - почали гукати - та ніхто їх не чує. На крильцях раді б злетіти до дому, до батьків - та дороги не знають. А ліс темний, темний та шумить так страшно... Улянка вже й плакати почала... бо й ноги вже від далекої дороги болять, і їсти хочеться... Посідали вони під смерекою та й заснули...

Ранком будяться та пригадати не можуть, чому вони не в дома, не в ліжечку, а тут в лісі. Трохи тільки розвиднілося, то й пішли вони дальше дороги шукати. Ходили так чи не до полудня - та ліс все той сам і не кінчився. Аж зайшли вони на полянку, а там між травою так багато, багато лісових дзвіночків росте... Не мали в кого діти просити допомоги - то й почали благати дзвіночків: "Квіточки Божі ви від давна тут у лісі, вам уже ліс не страшний, а ми тут ще ніколи не бували так далеко, ми і втомлені, і голодні, і там десь наші батьки нами журяться, допоможіть нам повернутися домів." Так просив Івась, а бідна Уляна лиш сльози втирала...

І нараз, що за диво, задзвонили дзвіночки лісові - та так голосно, як дзвони великі на дзвінниці на сам Великдень... Здивувалися у селі люди - що це таке? Здивувалися і батьки Івася та Улянки, що вже від ранку їх всюди шукали, тай думають: "А може це якраз якийсь знак від наших діточок? Зібралися та побігли швиденько в ліс, та все за голосом тих дивних дзвіночків... Аж побігли на полянку, де сиділи діти... Тож то втіхи було! То ж то радости!"

А лісові дзвіночки, після цього, як зробили свій добрий учинок, знов замовкли і вже більше не дзвонять, тільки стоять собі на лісовій поляні, такі гарні, гарні та виглядають як справжні дзвони.

/За Марією Бянкою Каммаране - "Матеріяли для табору новачок"/.

г/ Пісня: "Новацька рання молитва" /див.: Зайняття ч. 2/.

г/ Гра: "Квач давай руку" /див.: Зайняття ч. 2/.

д/ Вірш: "У нас гуси не сердиті".

Невеличка наша річка-
Я її перепливаю,
А на березі сестричка
"Гиля, гусоньки" співає.

Гуси слухають сестричку,
З рук її скубуть травичку-
У нас гуси не сердиті,
Бо ми вмєм їх любити.

/Михайло Стельмах/.

е/ Гра: "Біжіть" /див.: Зайняття ч. 1/.

є/ Пісня: "Ходить гарбуз по городу" /див. зайняття ч. 4 - докінчення/.

Обізвались буряки, гарбузові свояки:

Іще живі, ще здорові, всі родичі гарбузові.

Обізвалась бараболя, а за нею і фасоля:

Іще живі, ще здорові, всі родичі гарбузові.

Обізвалась морковиця, гарбузова сестриця:

Іще живі, ще здорові, всі родичі гарбузові.

Обізався старий біб: Я і здержав увесь рід,

Іще живі, ще здорові, всі родичі гарбузові.

Ой ти гарбуз, ти перістий, із чим будем тебе їсти?

Миска пшона, шматок сала, от до мене вся приправа.

- ж/ Гра: "Відірвати хвіст" /див.: Зайняття ч. 4/.
- з/ Упорядкування площі.
- и/ Повторення Новацького Закону: кожний новак, по черзі, скаже напам"ять.
- і/ Стягнення прапору.
- ї/ Перевірка присутності.
- й/ Пісня: "Час до дому, час" /див.: "Новацький Співаник"/.

5. ПОВОРОТ /30 хв./:

Один із братчиків віддаляється й свище час до часу. Новаки стараються його піймати. Він віддаляється що раз то більше - в той спосіб вертаються до вихідного місця.

6. ЗАКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Перевірка присутності. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я Ч. 6: С Х О Д И Н И

МЕТА: Вивчення Обіцянки, Новацької пісні, закріплення поняття доброго вчинку.

ТЕМА: Який новак повинен бути?

ВИРЯД: Хустина

ПІДГОТОВКА: Вивчити вірш.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, скаже який він зробив добрий учинок сьогодні. Найкращий добрий учинок нагороджується хрестиком.

2. ГРА /10 хв./: "Подай далі".

Стоячи крок один від одного й не держачись за руки, грачі творять круг лицем досередини. З рук до рук подають собі вузол з хустини. Один бігає довкруги, поза плечима стоячих /не вільно бігати впоперек/ і старається дігнати хустину. Хустину можна подавати в котромунебудь напрямі, стараючись змити того, що ловить. Якщо ловлячий діткне долонею того, що якраз має в руках хустину, то перестане ловити. Ударений відступає йому своє місце в крузі, а сам іде ловити. Якщо б комусь за часто виходило бігати довкруги, то на доручення впорядника, може заступити його такий, що ще не бігав. Хустина мусить переходити через руки грачів за порядком. Передавати через грачів не вільно. Хто за чергою не доторкнеться руками хустини, або хто пустить її на землю, той іде бігати довкруги.

3. ВІРШ /5 хв./: "В їжаківім вітряку".

Братчик скаже напам'ять або відчитає вірш:
 В день врожаю так і сяк
 Змайстрував їжак вітряк:
 Стіни дранкою покрив,
 Крила з лубу поробив.
 Вітер вдарив із борів,
 Вітер крила закрутив-
 І посипалась мука
 У приполи їжака;
 І на radoщах їжак-
 Руки в боки - і в гопак!
 На вітряк тупком, бігом
 Звір посунув із зерном.
 Два мішки ведмідь приніс,-
 Ледве-ледве в двері вліз.
 Борсучище-лежебок
 Притаскав один мішок,
 У куток мішок поклав
 І на ньому задрімав.
 Потім всунувсь в шубі кріт,
 Хоч і лився з нього піт,

Але він волік овес-
 На кисіль піде увесь.
 Цап з цапихою удвох
 Принесли сухий горох,
 Бо з горохом пиріжки
 Полюбляють їх дітки.
 Зайця теж не брала лінь-
 В торбі він приніс ячмінь.
 Свині ж возять на возах
 Кукурудзу в качанах,
 Бо її вродило так,
 Що не вмістиш і в вітряк.
 Хитруватий злодій-лис
 Лантух гречки тихо вніс,
 Поклонився низько всім:
 -Я уже м'яся не їм,
 Перейшов на пампушки,
 На гречані галушки.-
 Та озвався з коша їжак:
 -Ой не так, не так, не такі.

Ще сьогодні хижий лис
 У зубах куріпку ніс!-
 Як розсердиться кабан:
 -Знову, лисе, за обман!
 Ти і гречку десь украв,
 Бо не сіяв, не орав!-
 Лис мерщій із вітряка,
 Кинув гречку в їжак.
 Запитав звірів їжак:
 -Може, зробимо отак:
 Для куріпчиних дітей
 Змелем лантух гречки цей?
 -Вірно! Зробимо отак!-
 Загукав увесь вітряк.-
 А підступних злодіяк
 Ми не пустим на вітряк!-
 Вітер вдарив із борів,
 Вітер в крилах загудів,
 Вітер крила закрутив,-
 І муки тугий струмок
 Ллється зразу у мішок.
 Знов не витримав їжак-
 Потягнуло на гопак,

А за ним ведмідь присів,-
 Закружляв танок звірів,
 Всюди стукіт, всюди гук,
 Аж прокинувся борсук:
 -Не жалійте, звірі, ніг!-
 Крикнув він і спати ліг.
 З їжачихою їжак
 Ходять кругом так і сяк.
 Із крота вже ллється піт-
 Не жаліє кріт чобіт:
 -Гей, давай, давай, давай
 І на щастя, й на врожай!-
 Цап з цапихою удвох
 Весь розсипали горох,
 А вітряк все хить та хить,
 Це танцює так ведмідь:
 -Ось ударте ще отак,
 Щоб гойднувся весь вітряк!-
 Навіть засць із дітьми
 Б"є підлогу чобітьми:
 Лис вже зайця не ляка,
 А в мішки тече мука,
 А в мішки тече мука!
 /Михайло Стельмах/.

4. САМОДІЯЛЬНА ГРА /10 хв./: Інсценізація вірша.

5. НОВАЦЬКА ОБІЦЯНКА /10 хв./:

Братчик скаже текст обіцянки й пояснить, коли й як новачки будуть її складати. Потім усі стають у круг. Кожний по черзі повторює текст Обіцянки. Повторити тричі.

6. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Весняна казка".

Було це дуже давно. На Україні не було ще ані великих міст, ані битих шляхів. Цілісінькі простори були порослі густими, непроходимими лісами, а серед тих лісів, у землянках, жили люди. Недалеко такого одного підземного сільця стояла висока скеля. А була та скеля така висока, що з її вершка було видно довколишні ліси й плесо невеличкої річки, що плила в низу. Люди розказують, що та скеля не була звичайною скелею. Розказують, що вона кожної весни кликала молодих і старих мешканців сільця, щоб вони йшли зустрічати весну.

І дивно. Як лише скеля кликнула своїм могутим голосом, усі, що жили в тому сільці, збиралися у підніжжя своєї заступниці й танцювали та співом звеличали надходячу весну. А скеля тоді переставала кликати й зацікавившись стояла так аж до нової весни.

Багато змінилося з того часу. На тому місці, де стояло це невеличке сільце, стоїть тепер гарне село, а з лісів залишилися тільки невеликі гаї. Скеля також уже не така висока. Залишився з неї тільки невеликий камінь, зовсім не подібний до колишньої скелі. Люди, що жили в землянках, давно повмирали, а на їх місце прийшли нові.

Спершу прийшли до скелі якісь дивні, заковані в залізо з шоломами на головах та мечами при боці, лицарі. Приходили під скелю, скидали шоломи й мечі, бралися за руки й разом з дівчатами ви-

водили якись чудні танці, співали якись нечувані дотепер пісні. І все це для весни.

Пізніше приходили до неї люди в довгих жупанах, з шаблями при боці. Вони також співали пісні, заводили танці. Але їх танці були вже якись інші, їх пісні якись кращі.

А вже пізніше прийшли до скелі люди зовсім відмінні від всіх попередніх. Їх танці стали нецікаві, а їх пісні чомусь такі сумні-пресумні.

І зажурилася скеля, тяжко зажурилася. Нема кому привітати весни веселими танцями, нема кому заспівати їй веселої пісні. А вона це так любила. І заплакала скеля. Крикнула ще раз з усієї сили, а потім замовкла – здавалось би назавжди. Не кликала вже більше нікого. Весна за весною пробігала побіч неї і сумна поверталася в літо. Ніхто не йшов їй назустріч, ніхто не радів нею. Люди почали забувати за скелю.

Аж одного дня під вечір, почувла скеля якийсь гамір.

-Хто сміє тут кричати? – обурилася скеля. А потім повільно відчинила одно око, пізніше друге.

І дуже вона здивувалася, очам своїм вірити не хотіла. Під скелею були не лицарі, не парубки та дівчата, але малі діти. Малі хлопчики з жовтими хустинками на шиях та з довгими палицями в руках.

Дивиться скеля і надивитися не може.

-Що це вони тут роблять? Для кого носять он те дерево? Ніяк не могу зрозуміти, що діється.

І не розгадавши цієї загадки, задрімала.

Пісня не давала їй спати. Мабуть сниться, подумала й позіхнувши широко, заснула знову. Але крізь сон долітали до неї бадьорі слова так довго нечуваної вже пісні.

Скеля прокинулась.

Довкруги була ясна, тепла ніч. Всюди панувала тиша. Лиш там у підніжжя горів ясний вогонь, а довкола нього сиділи оті малі й весело співали щось про весну.

Якась незвичайна радість огорнула скелю. Вона зібрала останки своїх старечих сил і голосно спиталась: -Хто ви такі?!

Страх огорнув дітей. Хотіли втікати, та зі страху не могли встати. Тоді відважніший за всіх, Івась, відповів тихенько: -Ми, українські новаци.

-Так слухайте мене, українські новаци, – сказала знову скеля. -Ви збудили мене своїм веселим співом з довголітнього сну. Ви повернули мені мою радість, бо ви привітали весну. Я вдячна вам за це, українські новаци, – ці два останні слова вимовила якось так м'ягко. -Тому прийміть від мене найкращий дар, який я маю – завтрашній перший день весни.

І замовкла.

Новаци переглянулись між собою, але ніхто нічого не сказав. Боялися образити скелю.

А вона зібрала ще раз усі свої сили й сказала:

-Я дуже полюбила вас, українські новаци. Перед тим, заки вмкну навіки, дайте мені слово, що приходити будете щороку тут, до мене, витати весну.

Новаци всі разом крикнули:

-Даємо тобі наше новацьке слово!

І знову понеслася в простір весела пісня.

Скеля хотіла ще щось сказати, але вже не змогла. Лиш далеко на обрії бачила вона весну, що своїми тихенькими кроками підходила щораз ближче й будила до життя заспаний гай.

/Богдан Кузишин/.

7. ПІСНЯ /10 хв./: Новацька пісня /вивчити/.

8. ГРА /5 хв./: "Закон" /див.: Зайняття ч. 4/.

9. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Кожний новак, по черзі, повторить текст Обі-
цянки. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я Ч. 7: С Х О Д И Н И

МЕТА: Розуміння потреби науки, вивчення народної пісні.

ТЕМА: Новак добре вчиться.

ВИРЯД: Рисунковий папір, карточки до гри, т. 6.

ПІДГОТОВКА: Вивчити вірш.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, скаже текст Обіцянки.

2. ВІРШ /10 хв./: "Невмій і Урожай".

Братчик скаже напам'ять або прочитає вірш:

Там, де верби гнуться в став,
 Ранок променем заграв,
 І під променем хмарина
 Зацвіла, немов жоржина.
 Десь за вербами в лугах
 "Дир" та "дир" - озвався птах,
 Загудів комбайн у полі,
 Ширшим стало все навколо -
 Бо, де верби гнуться в став,
 Ранок сонячний настав.
 І давно у нашій хаті
 Встали тато, встали мати,
 Встав Іванко-молодець,
 Веселун і в дуду грець.
 А малесенька Оленка
 Уже гусят зове до ганку,
 І вони летять пушком
 До Олянки з фартушком.
 Уже і лялечка в колисці
 Просить в мамі щось поїсти,
 Тільки спить іще Невмій,
 Середульший братик мій,
 Замотавшись у ряднину,
 Спить дванадцятую годину,
 Спить клубком, немов їжак,-
 Цілу ніч проспав отак.
 Може, він втомився вчора?
 Може, дрова віз із бору?
 Може, бігав на лужок
 І складав сінце в стіжок?
 Може, славним трактористам
 Він носив у поле їсти?
 Ні, забравшись під пеня,
 Пролежав Невмій весь день
 І нічого - нітелень!

Зупинивсь над ліжком тато.
 -Не чіпай синочка мого!-
 Каже мама від порога.-
 Він у нас іще маленький,
 Недоросточок слабенський...
 Хай понижиться Невмій,
 Дорогий, найкращий мій...
 -Ой гляди мені, Явдохо!-
 Тато сердиться потроху.-
 Мазуна ти не жалій:
 Не малий у нас Невмій!
 Він за мискою аж пріє,
 А робити не уміє!...-
 Так щодня у нашій хаті
 Гомонять татусь і мати
 І чекають, що Невмій
 Візьме все у розум свій.
 Це Невмій, бува, й прослуха,
 Та пускає з вуха в вухо,
 Бо збагнув уже Невмій:
 Є у нього захист свій.

Ранок сонцем хлюпа всуди,
 Йдуть і йдуть шляхом люди,
 Бо із краю та у край
 Ходить в полі Урожай.
 Уже у полі мама й тато,
 Уже на луг пішли гусята,
 Подалися й ми на став,
 А Невмій лиш тільки встав,
 Очі заспані продрав.
 -О, як сонце сліпить очі!
 Й спать воно чомусь не хоче...
 От якби я сонцем став,
 Тільки б їсти уставав!-
 Неумій зирнув по хаті:
 -А де ж тато, а де мати?!

-Чи не час йому вставати?-

Де Олянка з фартушком?
 Де Іванко із Даньком?
 Розійшлися всі усюди?
То й вмиватися не буду!
 Тільки де сніданок мій?—
 Зорить поглядом Невмій.
 Бачить він на скрині миску,
 Та не харч в ній, а записка:
**«Ой Невмію, уставай,
 Бо проспий ти і врожай!»**
 Неумій вже хоче їсти,
 Та у піч не хоче лізти.
 Звісно, є щось у печі,
 Але як на рогаці
 Взяти горщик запашний?
 Став і думає Невмій:
**«Ще аби була Оляна,
 Вона б борщика налляла,
 Забілила б молоком—
 Сів і їв би за столом
 Та питався: —Що на друге?—
 А тепер прийшлося туго...»**
 Взявсь Невмій за рогаці,
 Борщ шукає у печі.
 Та схитнувсь в Невмія горщик—
 І полився з печі борщик.
 Ллється борщик в три струмки,
 Витікають буряки,
 І картопля, і капуста,
 І навар, і м'ясо тлусте.
 Рогачі жбурнув Невмій,
 З хати вибіг сам не свій...
 От біжить Невмій до діда,
 Щоб поспіти до обіду.
 Є в Невмія строгий дід,
 Він прожив сто з гаком літ.
 Влітку він живе у полі—
 Догляда громадські бджоли.
 Полюбляє дід бджолу
 Й добуває мед селу.
 Коло ставу біля гаю
 Неумія дід стрічає:
 —Помагать прийшов мені?—
 І зітхнув Невмій: —Та... ні!
 Я, дідусю, хочу їсти!
 За обід пора вже сісти...
 —Та вже час,— промовив дід.—
 Що ж давати на обід?
 Може, юшку із в'юнами?
 Може, кашу із линами?
 Може, липовий медок
 Чи солодкий пиріжок?
 —Та усе давайте, діду,
 Все згодиться до обіду!
 —От і добре,— каже дід.—

Славний буде в нас обід.
 Ти мерщій бери, онуку,
 Мого ножика у руки,
 До ладу почисть в'юни,
 Добре випатрай лини,
 Принеси відро водиці,
 Назбирай сухої глиці
 І вже, — чуєш? — заодно
 Пересієш борошно.
 Я ж найду усю приправу,
 Щоб обід удався на славу.
 —То у вас обіду — ні?
 —Зараз буде на вогні.
 Порпайсь, внучку, із в'юнами
 Та з ледачими линами,
 У курінь біжи мерщій!—
 Та сльозу пустив Невмій:
 —Я не вмю працювати,
 Це говорить навіть тато!
 —То учися, внуку мій,
 І назвуть тебе — Умій!
 —Я... учитися не хочу!..—
 Неумій втирає очі.
 І ногою тупнув дід:
 —Ти поганий дармоїд!
 Ти ганьбиш увесь наш рід.
 Бачиш — люди роблять в полі,
 Мед несуть у вулик бджоли,
 Навіть крихітка-мурашка
 Соломинку тащить важко,
 Бо щось має будувати—
 Може, хижу, може, хату.
 Тільки трутень-дармоїд
 Незароблений обід
 Тягне похапцем до рота
 І втікає від роботи.
 Запечалився Невмій:
 —Прощавай, дідусю мій!
 Як робити научуся,
 То прийду на твій медок,
 На солодкий пиріжок,
 І на юшку із в'юнами,
 І на кашу із линами—
 Разом зваримо обід...—
 Дід гука Невмію вслід:
 —Краще б в мене ти науку
 Починав проходить, внуку,
 Біля вуликів, роїв...
 Що я вмю, ти б умів,
 І за чесну працю всюди
 Шанували б тебе люди!..—
 Та пішов мерщій Невмій
 І голодний, і лихий.

За дзвінками пшеницями
 Стрівсь Невмій із косарями.
 Косарі ведуть покіс-
 Жито хилиться з-під кіс;
 А жінки за косарями
 Урожай гребуть граблями
 І за снопом в"яжуть сніп-
 Буде тут чимало кіп.
 Став Невмій біля покосу.
 -До роботи, хлопче, просим,
 Бачиш, скільки тут снопів!-
 Хтось озвався з косарів.
 -Це мені снопи носити?
 Це тяжка робота в світі:
 Ними змуляю плече
 Й сонце тім"я напече...
 -Так тоді в поділ сорочки
 Ти визбируй колосочки.
 -Як збирати їх мені?
 Треба ж гнутись до стерні.
 А стерня мене поколе...
 Не мені робити в полі!
 -Що б робити ти зумів?-
 Хтось питався з косарів.
 -Першим ділом, я б поїв,
 Потім трохи відпочив.-
 Засміялись всі навколо,
 Лине регіт на все поле:
 -Не хлопчина це, а гріх.
 Тільки спить і їсть, як в міх.
 А пора б робити вміти,
 Як уміють інші діти...
 По стежині польовій
 Йде заплаканий Невмій.
 Стало соромно хлопчині:
 Всі щось роблять у долині,
 Всі веселі у труді,
 Тільки він один в біді.
 Всі сміються люди з нього,
 Що не робить він нічого.
 "Може, взяти й до копи
 Занести хоч два снопи?"
 А в цю пору по долині
 Із зерном іде машина,
 Богатир сидить на ній
 У одежі золотій.
 В нього брови - із колосся,
 В чуб колосся заплелося.
 Але ось він хмурить брови:
 -Що за плач коло діброви?
 Гей, товаришу Невмій,
 Голосить мені не смій!
 Ти голодний, добре бачу.
 А голодний, бо ледачий!-
 Зупинився Невмій

На доріжці польовій
 І хоч лячно, а питає,
 Хто його з машини лає.
 -Не піхнав мене, Невмію?
 Я - усіх людей надія,
 Я - товариш Урожай,
 Що годує цілий край.
 Ждуть мене міста і села,
 Бо я щедрий і веселий.
 Я працюю цілі дні,
 Щоб співав наш край в зерні.
 Ждуть мене по всьому світі.
 Ждуть мене дорослі й діти.
 Бачиш, навіть малюки
 Золотисті колоски
 Підбирають у стіжечки
 На зерно і пиріжечки.
 Тільки ти, ледачий вкрай,
 Не шануєш Урожай!
 Я скажу, Невмію, всюди,
 Щоб тебе цурались люди,
 Щоб від тебе й хліб тікав,
 Бо ти й хліб не шанував!-
 І сказав Невмій поволі:
 -Я навчусь робити в полі!..
 Я не гірший за усіх...
 Не беріть мене на сміх...-
 Урожай всміхнувся у вуса:
 -Що ж, справляйся, подивлюся!-
 Та й подав з свого мішка
 Чарівного пиріжка:
 -В ньому є охота й сила,
 Підкріпися - і за діло,
 Щоб усе в руках кипіло!-
 Та й поїхав Урожай
 В колосковий тихий край.

А Невмій побіг полями,
 Став з веселими дітками:
 -Буду я робити з вами.-
 Вперш нагнувся над колоском
 З молодим дзвінким зерном.
 Вперш зв"язав снопа тугого
 Із ячменю золотого
 І, мов щастя, його ніс
 На покритий лубом віз.
 І почув про себе нині
 Добре слово у долині;
 Перша тепла похвала
 В серце глибоко лягла.
 І дарма, що нис тіло,-
 Та кипить в Невмія діло.
 А смерком він в ліс пішов,
 Назбирав у лісі дров
 /І не мало, і не много/

Та й несе до діда свого.
Дід дивується, мовчить,
А Невмій з відром вже мчить
До пахучої криниці
Та й несе бігцем водицю.

-Може, ще вам допомогти,
Бо пора й додому йти.
-Ще піди в курінь, синашу,
Принеси вечерю нашу:
У полумиску медок,
А в тарілці пиріжок,
Теплу юшку із в"юнами,
Добру кашу із линами.
Іж, дитино, виростає.

Це підвечір Урожай /Михайло Стельмах, "Маленька Оленка"/.

Говорив мені про тебе,
Що ти робиш так як треба.
-Це лише початок мій...-
Каже дідові Невмій.-
Я навчусь робить, як тато,
Стану вам допомагати...

-Помагай, моє дитя,
З мозолями йди в життя!
Сів Невмій біля старого
Коло вогнища ясного.
А полями з краю в край
Ходить щедрий Урожай,
Сіє зерно без кінця
Добрим людям у серця.
"Маленька Оленка"/.

3. ЗАГАДКА /5 хв./:

Як написати трьома буквами: "Замерзла вода"? /лід/.

4. ПІСНЯ /10 хв./: "Хто сумує..."

Хто сумує, хай сумує,
Я веселий все буду,
А веселий все співає
Я також співатиму.

Ля-ля, ля-ля, ля-ля, ля-ля

Я веселий все буду,

А веселий все співає,

Я також співатиму. /В. О. Р. ч. 18/.

Хто сумує, хай сумує,
Я веселий все буду,
А веселий в трубку грає
Я також так гратиму.

Тру-ру-ру-ру, тру-ру-ру-ру
Я веселий все буду...

5. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Щаслива зустріч".

Ніде не почував себе Тарас такий самотній, як тут, у чужій московській столиці. Нераз здавалося йому, що Петербург придавлював його своїми густими мряками та високими, сірими будівлями. Тужив він засно за синім небом там - на далекій, любій Україні, за садочками біля біленьких хаток, тужив за своєю червоною калиною. Та часами спинювався він, мов зачарований, перед гарними палатами та перед статуями в Літному Саді і забував, що йде на роботу. Пильно вдивлявся він в ці різьби, немов бажав затямити кожніську їх риску.

І ось він знову в Літному Саді. Вечері нікого довкруги нема. Усі статуї ніччю здавалися зовсім інакшими, як задня. Тарас добув кусок паперу й узявся рисувати одну статую.

Заглибився в роботу і про весь світ забув та не завважив, як до нього підійшов якийсь молодий чоловік. Аж почув голос:

-А що ти, хлопче, робиш?

Тарас стрепенувся і швидко сховав свій рисунок.

-Я? Нічого не роблю. Я йду на роботу та зупинився в саді.

Та за хвилину, глянувши на привітне лице незнайомого, додав:

-Я рисував.

-Покажи, що ти рисував? - попрохав незнайомий.

Несміло добув Тарас свій рисунок. Незнайомий поглянув на рисунок і привітно усміхнувся.

-Гарно, дуже гарно, - сказав він. - А часто ти заходиш сюди рисувати?

-Коли близько від місця роботи, то часто, а коли далеко, то

під неділю.

-Ти вчишся малювати?

-Так, у маляра Шираєва. Але то так і вчуся і не вчуся. Шираєв посилав мене красити паркани, а часом малювати стіни в покоях,- додав сумно.

-А відкіля ти?- спитав ще незнайомий.

-Я з Вільшаної,- відповів Тарас.

-З Вільшаної! З України!- закликав радісно незнайомий. -То ми земляки!

Тепер і Тарас утішився.

-Прийди до мене в неділю! Ось тобі моя адреса. Питатимеш за малярем Іваном Сошенком.

Така була зустріч Шевченка з Сошенком. А вже після другого й третього побачення Сошенко немов прилип до Шевченка, полюбив його, як рідного брата. І ця зустріч з Сошенком, українським малярем, рішила про дальшу долю Шевченка. Сошенко широко занявся нещасним земляком, кріпацьким сином. Познайомив його зі своїм вчителем Брюловим, а цей з іншими визначними людьми. Всі вони всіма силами старалися, щоб талановитий юнак міг учитися в петербурзькій малярській академії. Перш усього подбали про гроші, на викуп Шевченка з кріпацтва. А це було важне, бо кріпаків не допускали до вищих шкіл. Щоб роздобути гроші Брюлов намалював портрет славного тоді поета Жуковського і продав його. За ці гроші купили Тарасові волю. Тепер уже міг він учитися в Академії та стати мистцем-малярем.

Так одна щаслива зустріч рішила про долю Шевченка і відкрила йому шлях з кріпацтва до волі й науки.

/А. Лотоцький/.

6. ГРА /5 хв./: "Маляр"

Учасників гри поділити на 2 групи та назвати порядковими числами. Відтак взивати по черзі по одному з обох груп та показати карточки з предметом, який треба нарисувати, або намалювати. Хто правильніше та швидше це зробить, здобуває точку для своєї групи.

7. ПІСНЯ /10 хв./: "Хто сумує"/докінчення/

Хто сумує, хай сумує,
Я веселий все буду,
А веселий все гуляє
Я також гулятиму.

Раз у-ліво, раз у-право
Я веселий все буду...

Хто сумує, зай сумує,
Я веселий все буду,
А веселий в руки плече,
Я також плескатиму.

Раз у-ліво, раз у-право
Я веселий все буду...

8. ГРА /5 хв./: "Квач давай руку" /див.: Зайняття ч. 2/.

9. ЗАКРИТТЯ /5 хв./: Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я Ч. 8: З М А Г

МЕТА: Запізнання з деякими елементами українського фолкльору.

ТЕМА: Лісова Пісня.

ВИРЯД: Строї для представлених постатей, книжка "Лісова пісня".

ПІДГОТОВКА: Позначити трасу.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: Кожний новак, по черзі, скаже який найкращий добрий учинок він зробив з час від останніх сходинок.

2. РОЗПОВІДЬ /10 хв./:

Братчик коротко розповість про постаті, що їх новаци зустрінуть на змагу й зв'язані з ними народні повір'я.

3. ЗМАГ /60 хв./:

Весь рій іде разом. Ідуть за знаками мандрівника.

I пункт: Лісовик. При вході в ліс. Коли новаци прийдуть, Лісовик говорить: "Я дід - Лісовик. Ви є в лісовому царстві. Ідіть спокійно й уважно. Не робіть шкоди, щоб лісові сили вас полюбили. Вважайте на закони гри. Хто провиниться проти них, лісові сили заворожать".

II пункт. Мавка. В полі. Заки дійдуть до пункту, є лист: "До Мавки перейти перешкоди" /сніпки, колоди тощо/. Коли всі перейдуть, Мавка каже: "Не чіпайте Перелесника" й показує дальший напрям.

III пункт. Перелесник. Серед кущів, на бічній стежинці, яка є замкнена знаком "Не йти туди". Перелесник має бути так приміщений, щоби його було видно з траси. Він не говорить, лише рухами заманює новаків до себе. Завдання полягає на тому, щоби не сходити з траси на бік до Перелесника, а йти далі за знаками.

IV пункт. Русалка. Над потічком. Коли новаци прийдуть, русалка говорить: "Уважно йти, скарб дуже близько. Тільки потічок перейти! А там підкрадайтесь. У корчиках біліють Потерчата з зав'язаними очима. Хто їм попадеться, до скарбу не дійде."

V пункт. Потерчата. Серед кущів. Вони розставлені кругом скарбу так, що одне Потерча майже може доторкнутися витягнутою рукою руки другого Потерчати. Потерчата не можуть рухатися з місця /ходити, бігати/. Кого Потерча діткне, той лишається заворожений на місці. /Це можна вжити теж і на інших пунктах за погану поведінку, недодержання правил ітд./ Хто перший перейде кордон Потерчат і добуде скарб? Скарбом є книжка "Лісова пісня".

4. ЗАКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Перевірка присутності. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

ЗАЙНЯТТЯ Ч. 9: СХОДИНИ

МЕТА: Засвоєння засад безпеки на вулиці, поняття пластового заробітку, вивчення танка "Вітряк".

ТЕМА: Новак усе дає собі раду.

ВИРЯД: Папір на кошечок, червоний і зелений диски.

ПІДГОТОВКА: Провірити обов'язуючі правила для пішоходів на вулицях.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: Кожний новак, по черзі, скаже, як він міг би заробити собі гроші на якусь добру ціль /на пр. передплату "Готуйсь"/.

2. ЗАГАДКИ /5 хв./:

В зимі працюють - в літі відпочивають /санки/.

Вікна малював, води закував, ще й пік людське тіло; прийшло тепло, майстра спекло, його працю з'їло /мороз/.

Я старий дідусь, до моста берусь; хоч сокири не маю, та про те не дбаю /мороз/.

В день вікно розбите, а в ночі вставлене /лід в ополонці/.

3. РОЗПОВІДЬ /5 хв./:

Братчик коротко розкаже про правила, що обов'язують пішоходів на вулиці в даній країні. Подати 5 найважливіших правил, які треба перестерігати.

4. ГРА /5 хв./: "Зелене світло - червоне світло".

Новаки на одному кінці залі, впорядник з червоним диском з-перед і зеленим з-заду на другому. Коли впорядник обернеться й покаже зелене, - новаки можуть іти вперед. Якщо впорядник побачить когось у русі, коли обернеться лицем /червоним/, той мусить вернутися на кінець залі.

5. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Червінець".

У багатого батька був один син, а батько нажив худобу не аби-як, а таки чесно: багато поту вилилося в нього, багато крові зіпсувалося, поки заблищали у нього в кишені червінці.

Синові про те байдуже: він ріс серед червінців, то вони йому не дорогі були. Як дасть батько, то він так і сіє грішми, як половою, аж слід його сяє.

Дививсь-дививсь на це батько - і гірко йому було, що син працювати не хоче, а його важко зароблене добро так нехтує. Уже й казав і вмовляв - нічого не вдіє. Ото й надумався батько.

Пішли якимось з сином до річки, - посідали, балакають. Іде якийсь чоловік і несе горобця. І заманулося синові нащось того горобця купити, - зараз і виймає золотого...

-Дай мені, каже батько. Син дав. Батько замірився рукою стиха на річку, наче хоче золотого кинути, а син байдуже. Батько вдруге замірився - а син нічого. Узяв батько тоді, та й кинув

у воду червінця. Син навіть не спитавсь у батька, нащо та й до чого, а зараз поліз у кишеню та й вийняв другого червінця. Батько бачить, що лиха година та й каже синові:

-Ось віддай мені капшука з грішми!

Син дав. Тоді батько знов сказав:

-Іди ж ти, - каже, - як оце ти є, та зароби червінця! Як заробиш - от тоді приходь і поживеш мою худобу, - а то, Господь з тобою, - краще я на сиріт віддам...

Син аж засміявся:

-Піду! - каже. А собі думає: "От розумний батько, - чи диво то червінця заробити!"

От і пішов він: ішов він чи довго, чи ні, - та замисливсь. "Що ж я робити вмю?" "Письмо я знаю". От і пішов він скрізь по городі шукати роботи письменницької. Та куди не піткнеться - скрізь не треба. А тут же й їсти хочеться. Продав він козушину - ходить у легенькому, а вже холодна осінь. Прийшов у крамницю, проситься в крамарчуки. Питаються в нього:

-Де ж ви були, що знаєте?

-Я, - каже, - жив біля батька, був коло хліборобства.

-Та й тільки? - кажуть йому. - Не треба нам таких. Узяти вас за хлопця-попихача, то ви більше з'їсте, ніж заробите.

Що його робити? А тут холодно, а тут їсти хочеться!... Пішов він до Дніпра - там пароплавів та всяких суден без ліку стоїть. Нічого робити - найнявся він лантухи тягати. Так, як лозина від вітру гнувся він під тими лантухами важкими, - ноги трусилися, голова горіла. У вечорі з незвички як упав на вулиці, - так і заснув. Був би замерз, та поліцай побачив - до поліції відвіз: думав, що п'яний.

Другого дня - теж, третього, четвертого - усе теж. Він уже й не доїдає, і не допиває, щоб більше грошей зоставалося, а ще далеко до золотого, бо й плата мала, і сили в нього не багато.

Робить - і так усю осінь і зиму проробив. І вже по весні зібралось у нього стільки грошенят, що виміняв він за них золотого. Тоді йде до батька. Прийшов, аж батько стоїть біля млина.

-Здорові, тату!

-Здоров, синку, - каже батько. - Ну, синку, приніс?

Сягнув син у кишеню та потихеньку виймає щось завинене у ганчірочку, а потім ще й у папірець, - еге, - червінець, та й боїться давати батькові.

Узяв батько, повертів того золотого у руках та як заміряться щоб кинути на річку... Син як ухопить батька обома руками за руку, як крикне:

-Ой, батеньку, батеньку!... - А сам як не свій.

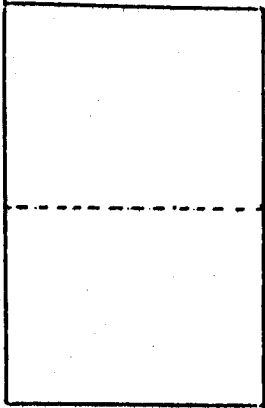
Тоді батько засміявся та каже:

-Ну, тепер я бачу, що ти знаєш по чому ківш лиха, як дістається червінець. От тепер ти мені син і моя худоба тобі буде.

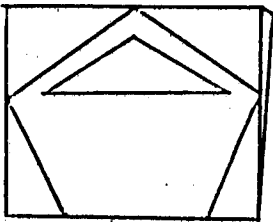
І з того часу годі вже гроші розкидати - такий працьовитий та хазяйновитий він зробився.

/"Юні Друзі"/

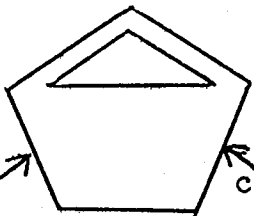
6. МАЙСТРУВАННЯ /20 хв./: Кошичок із паперу.

ПРЯМОКУТНИЙ ПАПІР ЗІГНУТИ В ПОЛОВИНУ

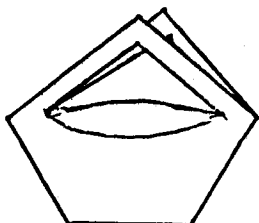
НАРИСУВАТИ КОШИЧОК

ВИТЯТИ КОШИЧОК І СКЛЕЇТИ

склеїти

склеїти

Готовий кошичок

Кошичок з квітками

/Д. Беднарський/

7. ТАНОК /10 хв./: "Вітряк".

Ой, у полі на горбочку, на горбочку,
стоїть чудо на кілочку, на кілочку.

Люди чудо змайстрували,
вітряком його назвали.

Буйний вітер повіває, повіває,
чудо крилами махає, гей, махає.

І киває і махає
наче всіх людей скликає.

Звозять в міхах зерно люди, зерно люди
і складають коло чуда, коло чуда.

Буде чудови робота,

Буде цілий день молоти.

Чудо-диво зерно меле, зерно меле,
сипле в міхи муку білу, муку білу.

Буде діткам хліб печений

І галушечки варені.

До слів перші і другої стрічки діти стають по двоє до себе плечима. Підносять праві руки боком в гору. До такту вимахують руками наперемін, раз права в гору а раз ліва.

До слів третьої стрічки діти йдуть в коло, так як би несли повні міхи збіжжя до млина в одну сторону, а опісля ідуть в другу з повними міхами муки.

До слів останньої стрічки стають знова вітряками і мелють зерно.

8. САМОДІЯЛЬНА ГРА /10 хв./:

Інсценізація розповіді, т. 5.

9. ЗАГАДКИ /5 хв./:

Хоч не шию я ніколи, а голок завжди доволі /їжак/.

Весною веселить, літом холодить, восені годує, зимою гріє.

/Ліс/.

Поле не мір"яне, вівці не лічені, пастух рогатий /небо в ночі/.

10. ЗАКРИТТЯ /5 хв./: Збірка в крузі. Повторення Новацького Закону. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я Ч . 1 0 : С Х О Д И Н И

МЕТА: Запізнання з деякими вимогами гігієни.

ТЕМА: Новак є здоровий.

ВИРЯД: 2 пляшки - одна велика й одна мала.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, назве, якусь одну чинність, яка помагає вдержати здоров'я /на пр. мити руки, чистити зуби, вправи/.

2. ВІРШ /5 хв./: "Чому в зайця не болять зуби".

Братчик скаже напам'ять або прочитає вірш:
 Розболілись в зайця зуби,
 З болю в зайця спухли губи,
 Як м'ячі, набрякли щоки,
 Сів і стогне косоокий.
 -Ох, яке у зайця лихо!
 Ходить-журиться зайчиха,
 Зайця кутає у хустку,
 Подає йому капустку,
 Моркву з перцем, баклажани-
 Все найкраще із баштана.
 Відгортає засць страви,
 Сів, зітхаючи, на лаві
 І в зайчат питає тихо:
 -Де взялось на мене лихо?-
 А зайчатка хором з хатки:
 -Цього ми не знаєм, татку,
 Не боліли в нас ще зубки...-
 Та й вдягаються у шубки,
 Бо їм час іти в долину
 На нову кінокартину.
 Засць гроші їм виймає,
 Щоки лапками стискає,
 Бо йому не до картини:
 Сльози, наче горшини,
 Із очей течуть на щоки...
 Сів і оха косоокий.
 Тут прийшла шептуха-жаба,
 Зупинилась біля граба:
 -Чуєш, зайче, в цьому гаю
 Я всім зуби замовляю,
 Не скупись лише на плату!
 Та й до зайця суне в хату.
 Узяла з водою миску,
 Запалила смільну тріску,
 Тріску кинула у воду,
 Важно всілась на колоду,
 Пошептала, поплювала,
 Заробіток в зоб сховала
 Та й говорить до зайчихи:
 -Від горілки в зайця лихо.

-Не кажіть мені такого:
 Не куштує він спиртного,
 Росу п'я лишень з травиці...
 -Хай не п'є він і росиці!
 Хай не їсть він і капусти,
 Тоді зайцеві відпустить!
 Розпустила жаба рота
 Та й полізла у болото.
 Дрозд їй крикнув з деревини:
 -Гнати жабу з медицини!
 Ви ж, зайчихо, в цю мить
 До аптеки, звісно, мчіть.

До аптеки мчить зайчиха,
 Срібні гроші губить з лиха.
 У аптеці дятел бурій
 Готував комусь мікстуру.
 А зайчиха в плач з порога:
 -Дайте, дятле, допомогу!...-
 Дятел швидко до зайчихи:
 -Що за горе, що за лихо!?.
 Чим я зможу, пособлю:
 Зайця вашого люблю.
 Дайте вашу рецептуру,-
 Йде до ліків дятел бурій.
 А йому зайчиха глухо:
 -Не дала її шептуха...-
 Тут як вдарить дятел дзьобом:
 -Сором вам перед народом
 Досі вірять в забобони!
 А шептуху по закону
 Передам на суд звірячий.
На суді нехай заквакче!
 Дятел скинув
 Тапочки,
 Одягнув червону
 Шапочку,
 Взувся в чорні черевики,
 Спакував у торбу ліки,
 Взяв ціпка і окуляри

Та й з зайчихою у парі
Йде скоріш до зайця в хату:
Треба ж зайця рятувати.

Біля хати на стежині
Стогне заєць у хустині.
Дятел зайця утішає,
Зайцю рота розкриває
І здіймає зразу ж крик:
-Ви відсталий чоловік!
Ви лінивий нечепура!
Ви цураєтесь культури!..
І загинуть зуби ваші,
Не в"істе тоді і каші,
Не кажу вже про капусту,
Хай вам, зайче, буде пусто!
-Чим я, дятле, провинився?-
З жаху заєць затрусився,
Сів на призьбу, гірко плаче.
-Ти не чистиш зуби, зайче.
І все лихо йде від цього,-
Каже дятел зайцю строго,-

І твої погані зуби
Доведуть тебе до згуби.
Ось тобі шалфей пахучий-
Від шалфею стане лучче,
Ну, а потім... думать треба,
А тепер піду від тебе,
Бо й дивитися не хочу
На запухлий ніс і очі...

Ліки зайцю пособили,
Знову ходить заєць в силі,
Знову бігає по рясту,
Закупив в аптеці пасту,
Щіточки і порошок
І для себе, й для діток.
І щоранку
До сніданку
Із дітками-
Малюками
Чистить зуби коло дуба.-
Й не болять у зайця зуби!
/Михайло Стельмах/.

3. ГРА /5 хв./: "Поїзд чистоти" /як у таборі/.

4. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Чоботи-втікачі".

Був собі дід. У нього були чоботи. Дід їх не чистив. От і втекли чоботи від діда. Пішли до баби. Та вона їх також не чистила. То чоботи втекли й від баби.

Ідуть вони лісом-бором. Халяви їх махаються, довкруги оглядаються. Назустріч їм скаче зайчик. Він питає:

-Чоботи, чоботи, а що ви тут робите?

-Ми чоботи-втікачі. Були ми в діда. Дід нас не чистив; ми втекли від нього. Були ми в баби. Баба нас не чистила; ми й втекли від баби. Тепер самі ходимо, по світі бродимо.

-То послужіть мені за хатку.

-Добре- кажуть чоботи.

Скочив зайчик в один чобіт та й сидить. А чоботи ідуть далі. Ідуть вони дорогою. Халяви в них махаються, довкруги оглядаються. Назустріч їм біжить котик. Він і питає:

-Чоботи, чоботи, а що ви тут робите?

-Ми чоботи-втікачі. Були ми в діда. Дід нас не чистив. Ми й втекли від нього. Були ми в баби. Баба нас не чистила, ми втекли й від баби. Тепер самі ходимо, по світі бродимо.

-То послужіть мені за хатку.

-Добре,- кажуть чоботи, -але там вже сидить...

-А хто то, хто в чоботі сидить?

-То я, зайчик- відіззався голос з чобота. -А ти хто такий?

-Котик. Можна тобі до товариства?

-Ходи, веселіше буде вдвох.

Скочив котик до чобота та й сів собі біля зайчика. А чоботи пішли далі. Ідуть вони дорогою. Халяви хитаються, довкруги оглядаються, аж назустріч їм песик:

-Чоботи, чоботи, а що ви тут робите?

-Ми чоботи-втікачі. Були в діда. Дід нас не чистив. Ми

втекли від нього. Були ми в баби. Баба нас не чистила. Ми втекли від неї. Тепер самі ходимо, по світі бродимо.

-То послужить мені за хатку.

-Добре, - кажуть чоботи, -але там вже є...

-А хто там?

-То я, зайчик, то я, котик! - відізвалися голоси з чобота.

-А ти хто такий будеш?

-Я песик. Приймете мене до товариства?

-Ходи, веселіше буде в трьох.

А чоботи пішли далше. Ідуть вони понад ставок. Аж назустріч їм жабка. Прийняли й жабку до товариства. Пішли чоботи далше. Зайшли у густий ліс. Зупинилися. Повіяло снігом, мороз потиснув. Зима люта настала. Аж іде голодний вовчик. Побачив чоботи тай питає:

-Чоботи, чоботи, а що ви тут робите?

А чоботи йому нічого не відповідають, бо бояться. Зачув вовчик носом звірятко тай каже:

-А хто там, хто в чоботах сидить?

А всі звірятка тихо сидять, бо бояться голодного вовка. Вскочив вовчик до чобота, а там нікого немає.

-Тут я перезимую.

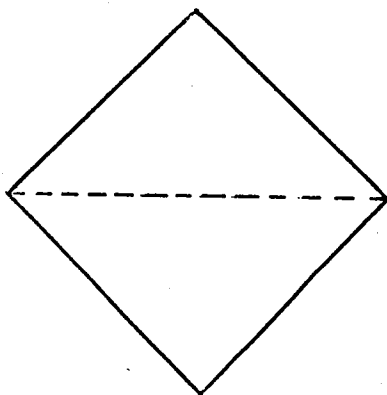
Настала весна. Розтали сніги, стопився лід на ставку. Вже й травичка стала зеленіти. А чоботи стоять у лісі. Звірятка в них живуть. Про себе й не знають. От і надійшов чоловік. Бідний, ще й босий. Іде й підспівує собі. Дивиться - серед лісу чоботи стоять. Він до них - радий, що босий не ходитиме. Вхопив за чобіт, в якому вовчик сидів. А вовчик плиг - та й на нього. В ту хвилинку як не вискочить з чобота песик, і давай гавкати; котик і собі м"явкає, поганого вовка проганяє. А жабка як не вискочить - просто вовкові на ніс впала. Почув вовчик щось мокре й холодне на носі тай почав щосили тікати. А котик і песик за ним. А зайчик як вискочив з чобота - чимскорше під кущик і заховався там. А жабка пострибала до ставка.

Повернулися песик і котик з лісової гушавини й раділи, гавкаючи-м"явкаючи. Чоловік взяв їх зі собою. Вони стали його вірними друзями. Песикферіг чоловікові хатку, а котик мишей ловив.

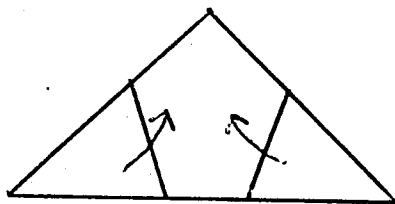
А чоловік чистив чоботи що-дня і вони від нього вже не втікали.

/Розказала тітка Ада, "Готуйсь" ч.2/1953/.

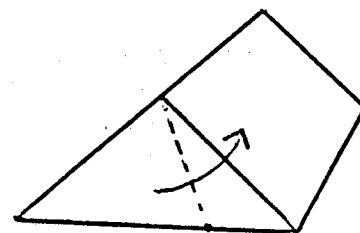
5. МАЙСТРУВАННЯ /20 хв./: Паперове горнятко.

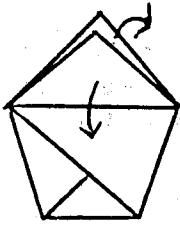

Квадратовий папір зігнути по перриваній лінії

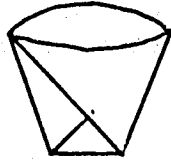

Зігнути по внутрішніх лініях /за стрілками/

Зігнути за стрілками
/в протилежні сторони/

Готове горнятко

Пояснити, що не здорово пити з тої самої посудини, з якої хтось інший п"є.

6. ПІСНЯ /10 хв./: "Засвітило ясне сонце".

Співати на мелодію коломийки. Братчик показує вправи, що їх новаки мають виконувати.

Засвітило ясне сонце-
Годі довше спати!
Збирайтеся новачата,
Вибігайте з хати.

Новаки вибігають на місце, де буде прорух, забігають у круг.

Довго спало ясне сонце
Поза синім морем,
А тепер вже піднялося
Високо угору!

Новаки присідають - "сплять" на руках, опісля підносяться, стають навшпиньки, простягають руки вгору, стараються "піднятися" якнайвище.

Пробудився вже метелик,
Розпростер крильцята,
Полетів понад левади
Медочку шукати.

Новаки махають широко руками, - "літають" мов метелик.

7. ГРА /10 хв./: "Аптикар".

Учасники гри беруть до рук більшу пляшку, в якій знаходиться вода, та стараються наповнити меншу так, щоб ні одна капля води не впала поза пляшку.

8. САМОДІЯЛЬНА ГРА /10 хв./:

Інсценізація розповіді, т. 4.

9. ЗАГАДКИ /5 хв./:

Хто все говорить правду? /дзеркало/.
Що росте до гори коренем? /зуб/.
Без рук, без ніг, а на череві бігає /човен, або: вуж, гадюка/.
Без рук і без ніг, двері відчиняє /вітер/.
Даєте мені їсти, то расту, а даєте мені пити, то вимрам /вогонь/.
Лиш один ряд зубів має, а дерево перекусить /пила/.
Ніг не має, а втікає /час/.
Що росте, хоч сонця не бачить? /корінь/.

10. ПІСНЯ /10 хв./: "Засвітило ясне сонце" /продовження/.

Ой вітають сонце ясне
Квіточки у полі,
Поклонилися низенько
Верби та тополі.

Новаки стають у /малому/розкροці, згинаючись вперед і в долину дві-чі пальцями рук дотикають землі, - відтак кладуть руки на бедра /підгин рук на бедра/ і двічі згинаються вліво і вправо на боки.

А наш зайчик, побігайчик

Має довгі вуха,

Підскакує на radoшах

Скільки стане духа!

Новаки скачуть у підпертому присіді вколо, наслідуючи зайчика.

Над болотом довгу ногу

Підійняв лелека,

І на жабки-цокотушки

Полює здалека.

Новаки стоять на одній нозі, хто видержить так найдовше, потім змінюють ногу. Помагають собі для рівноваги "крилами". Піднята нога зігнена в коліні "ступенем".

11. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я Ч . 1 1 : С Х О Л И Н И

МЕТА: Засоби безпеки вдома; запізнання з грою Кіма; вивчення новацької пісні.

ТЕМА: Новак уміє бавитися.

ВИРЯД: Рисунковий папір.

ПІДГОТОВКА: Вивчити вірш.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, скаже, котра новацька гра йому найкраще подобається.

2. РОЗПОВІДЬ /5 хв./:

Братчик пояснить, чому не можна розкидати забавок посеред кімнати, на сходах ітд., та як держати свої речі в порядку.

3. РИСУВАННЯ /15 хв./:

Довільна сценка з останнього змагу /Зайняття ч. 8/.

4. ПІСНЯ /10 хв./: "Летить рій за роєм".

Летить рій за роєм,
На збірку гнізда,
Наш братчик між нами
З ним нам не біда!

Гей, бадьоро, гей же сміло,
Йдімо, новаки, вперед!
Хоч нові нам ліс та поле,
Вміло проведем похід!

Ми тихо повземо...

Он там стійковий.

Готуємось взяти

Їх знак ройовий.

Гей, бадьоро, гей же сміло...

Ось слід, а там другий...

До лісу ведуть.

У засідці певно-

Орлята нас ждуть.

Гей, бадьоро, гей же сміло.

Ноти до цієї пісні можна знайти в "Новацькому співанику", Бібліотека В. О. Р. ч. 15 і в пластовому співанику "У Мандри".

5. ГРА КІМА /10 хв./:

6 предметів. Обсервація одну хвилину, потім новаки рисують, або по одному тихо скажуть братчикові, що бачили.

6. ВІРШ /5 хв./: "Бурячок і їжачок".

Братчик скаже напам'ять, або прочитає вірш:

На городі,
Що при броді,
Біля гатки
В грядку-
Латку
Сам, без матері,
Без татка,

Їжачок,
Мале дитятко,
Садить носом
Бурячок,-
Проштовхнув
У грядці дірку.
В дірку

Вкинув насінинку.
 Славно,
 Справно
 Іжачок
 Посадив
 Свій бурячок.
 Шубу знявши
 З голочок,
 Заскородив
 Грядку-
 Латку
 Та й бігом
 З відром
 По броду-
 Діє на грядку
 Теплої воду.

Іжачок,
 Мале дитятко,
 Сам полив
 З посівом грядку.
 Потім став
 Собі на кладку
 Та й гадає
 Важно гадку:
 Що йому
 Робить і як,
 Щоб на славу
 Ріс буряк?

Промайнуло
 Кілька днів,
 Бурячок
 Зазеленів.
 Іжачок
 Взяв сапку
 В лапку.
 Посапав
 Світанком грядку,
 Щоб не муляли
 Грудки
 Бурячка
 Попід боки.
 Не лінився
 Іжачок-
 Доглядав
 Свій бурячок-
 Шарував
 І поливав,
 Різних добрив
 З віз привіз,
 А буряк
 Все ріс і ріс,
 І угору і униз.
 Пролетіло

Тихе літо,
 Із полів
 Зібрали жито,
 І моторний
 Іжачок
 Сам прийшов
 По бурячок.
 На городі
 Іжачок
 Смикав з грядки
 Бурячок
 І руками,
 І ногами,
 Гичку стис
 У кулаки,
 Підривався
 Під боки,
 Та не зрушився
 Ніяк
 З ґрунту
 Капосний буряк.

Іжачок,
 Мале дитятко,
 Утомився,
 Зажурився
 І заплакав
 Біля грядки.
 Іжачкові мама
 Й татко
 Чують, плаче
 Їх малятко,
 Та й бігцем, тупцем
 Із хатки,
 Перебігли разом
 Кладку:
 -Не ридай,
 Іжаченятко,
 От ми разом
 Так і сяк
 З грядки
 Витягнем буряк. - І всі троє
 Дружно, любо
 Буряка
 Беруть за чуба.
 Потягнули
 Вгору, вбік,
 Смик уліво,
 Вправо - смик,
 А буряк
 З землі - ніяк!
 Здивувались
 Мама, татко:
 -От який буряк
 В малятка! - Та й на поміч

Звуть в долину
Їжакову
Всю родину.

Позбігалися тітки,
Наїжачені дядьки,
Швагери
І дівери,
І брати,
І свати,
І зовиці,
І сестриці,
І малята-
Небожата,-
Всі колючі,
Всі чубаті.
Стали колом
Тісно в полі,
Узялися
Так і сяк
І за гичку
Й за буряк,
Разом крикнули
Улад,
Похилилися
Назад-
На всю силу
Їжачину

/Михайло Стельмах, "Маленька Оленка"/.

Потягнули
Бурячину.
І поволеньки
Отак
З грядки
Вирвали буряк!
Не буряк,
А бурячище-
На півметра
Корневище!

Здивувавсь
Їжачий рід: - Є ж у світі
Корнеплід!
Де й коли
Такий поріс?
Не поміститься.
В наш віз!-
І всі родом
Понад бродом
Буряка
Із грядки-
Латки
Покотили
Аж до бору
На зимівлю
У комору!

7. САМОДІЯЛЬНА ГРА /10 хв./: Інсценізація вірша.

8. ЗАГАДКИ /5 хв./: Ребуси.

А К о О 3 (ГА) Р І а

7 я КВ
ВА 3 уууу
у
уууу
у
уууу по/віт

Відгадки: новак, озеро, тривога, родина, сім'я, підкова, тризуб, заповіт.

/В. О. Р. ч. 16/.

9. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

ЗАЙНЯТТЯ Ч. 12: ВОГНИК

МЕТА: Повторення деякого проробленого матеріалу.

ТЕМА: Новацьке життя.

ВИРЯД: Сірники.

ПІДГОТОВКА: Збудувати вогник. Вивчити вірші.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Братчик запитує, чи новаки пам'ятають про Новацький Закон і згідно з ним поступають. Після того всі хором повторюють всі точки Закону. Сторожем вогника призначає братчик того новака, що найбільше старався додержуватися Закону. Підпалення вогника. Новацька пісня.

2. ВІРШ /5 хв./: "Сонечко, світи!"

Ось тепер я добре знаю:
Сонце в річку спать лягає-
Сам помітив, як воно
Впало в хвилю - і на дно.

Побіжу мерщій до мами:
-Сядьмо в човен з парусами!
Човен бистрий, од коси
Нас до сонця принеси!

І скажу я так, як треба:
-Підіймайся, сонце, в небо-
Нам не треба темноти,
Ти ще, сонечко, світи!

3. ПІСНЯ /5 хв./: "Ходить гарбуз по городу" /див.: Зайняття ч. 4/.

4. ВІРШ /5 хв./: "Чому Кріт не з'являється на світ".

Братчик скаже або прочитає вірш:

У кротихи
Сталось лихо,
І кротиха
Плаче тихо
У норі
Від світання
Й до зорі.
У кротихи
Любий кротик-
Чорна шубка,
Чорний ротик-
Розлінився
В самий край:
Не виходить
Навіть в гай.
У оселі,
На постелі,
Загорнувшись
В кожушину,
До полудня
Спить дитина.
А як встане,

То в постіль
Просить в мами
Хліб і сіль.
Борщ з грибами
Та кисіль.
Ну, а мама,
Так, як мама-
Сипле в миску
Борщ з грибами,
Крає хліб,
Несе кисіль,
Не до столу,
А в постіль
Та й говорить
До дитини:
-Ти б хоч вмився,
Любий сину,
Хоч промий
Свої очинці,
Я подам тобі водиці,
Не з криниці,
А тепленької

З горнятка,
 Вмийсь хоч лапкою,
 Дитятко...-
 А дитина
 Позіхас,
 Ліньки спину
 Вигинас:
 -Я вмиватися
 Не хочу,
 Бо біда,
 Як зайде вода
 У очі.
 Та й бере
 У мами горщик,
 Де парус
 Свіжий борщик.
 Так і жив
 Собі в оселі,
 Так і їв
 Собі в постелі
 Мамин кротик-
 Чорна шубка,
 Чорний ротик.

От пройшло
 Із пару літ,
 Із дитятки
 Виріс кріт.
 В нього вже
 Не лапки - лапи,
 Розчепірились,
 Мов краби,
 І не шубка
 В нього - шуба,
 І не зубки-
 Добрі зуби,
 Тільки зменшились
 Очиці
 Без вмивання,
 Без водиці.
 Та не журиться
 Цим кріт,
 У оселі
 На постелі
 Поїдаючи обід...

Але якось
 Восени
 Забавив кріт
 Свіжини.
 Він почув,
 Як угорі
 Біля самої
 Нори
 З груші

Сипались грушки,
 Та не врот,
 А у город.
 Кріт послав би
 Рідну маму
 За грушками-
 Гниличками,
 Та, на лихо,
 Мама саме
 Подалася
 За грибами.
 Кріт вертівся,
 Кріт крутився
 На постелі:
 Можна б вийти
 Із оселі
 Замість мами
 За грушками,
 Та не хочеться
 Кротові
 Підійматись у діброву,-
 Це ж турбота,
 Це ж робота,
 Це ж згинатись,
 Розгинатись,
 Це ж дивися,
 Ненароком
 Попаде росиця
 В око.
 От аби у добру пору
 Закоотилась
 Грушка в нору,
 Мав би кріт
 Собі обід.
 А тим часом
 Чує кріт-
 Підвело йому
 Живіт.
 Каже кріт собі під ніс:
 -Ох, прийдеться
 Йти у ліс.
 Принесу мішок
 Грушок,
 Принесу я сам у дім,
 Сам помию,
 Сам поїм.
 Кріт озувся,
 Одягнувся,
 Взяв під руку
 Шапку-бирку
 Та й посунувсь
 З ліжка в дірку.
 От і виліз
 Кріт на світ,
 Крадькома

На сонце - глип,
 Та й очицями
 Кліп-кліп
 І від променя
 Осліп.
 Кріт скоріш
 Без шапки-бирки
 Опустився
 В рідну дірку.

З того часу
 Більше кріт
 Не з"являється
 На світ.
 Він літує
 І зимус
 У норі,
 Тільки шапку
 Залишає угорі.
 /Михайло Стельмах/.

5. САМОДІЯЛЬНА ГРА /10 хв./: Інсценізація вірша.

6. ПІСНЯ /10 хв./: "Летить рій за роєм".

Див.: Зайняття ч. 11. При цьому докінчити вивчення решти стрічок:

Хтось необережно
 На гілочку став!
 У чуйному ході
 Стійковий пристав.

Та ми вже при ньому
 І грімке: Гурра!
 По лісу, по всьому
 Несеться луна.

Гей, бадьоро, гей же сміло...

Гей, бадьоро, гей же сміло.

7. ЗАГАДКИ /5 хв./:

Білий брат а чорна сестра, проганяють себе щодня /ніч і день/.

Біжить свинка, вирізана спинка, оглянеться назад а сліду нема /човен/.

Біжать чотири брати, два не втечуть а два не доженуть /колеса/.

Біжить корова, гладка, здорова,

Втікайте з дороги, бо візьме під ноги,

За нею телятка усі близнятка /поїзд/.

Біле поле, чорне насіння, тільки той посіє, хто вміє /письмо/.

Білий, а не сніг, твердий, а не камінь, солодкий а не мід /цукор/

Без рук, без ніг, а на череві бігає /човен/.

Без дров і без вогня - світить і гріє щодня /сонце/.

Без рук і без ніг, двері відчиняє /вітер/.

Виходжу я з моря, в повітря літаю, а як стане зимно, на землю спадаю /дош/.

В вечір зникає, а ранком появляється /день/.

Всі мене просять, всі мене чекають, а коли прийду то всі втікають /дош/.

Видіти мене не можна але зате можна чути мій свист /вітер/.

Висить в хаті гість, тільки ввечір їсть /лямпа/.

Даєте мені їсти то росту, а даєте мені пити, то вмираю /вогонь/.

Дуб, на ньому 12 гіляк, на кожній гіляці по чотири гнізда а в кожному гнізді по семеро яєць, а кожне яйце має своє ім"я /рік/.

Зв"язаний панок сидить у куті /мітла/.

З гори впаде, не розіб"ється, впаде на воду розплинеться /папір/.

Йде і йде, а на місці стоїть /годинник/.

Іде післанець зі заліпленими устами, нічого не говорить, а все скаже /лист/.

Котрий журавель ніколи не відлітає? /коло криниці/.

Кричить, верещить, коли вранці кипить /солонина/.

Лиш один ряд зубів має, а дерева перекусить /пила/.

Лізе по залізі на м"ясну гору, на шкіряний верх /їздець/.

Людей до церкви скликає, а сам в ній не буває /дзвін/.

Маленьке кругленьке, всьому світу миленьке /гріш/.
 Ніг не має а втікає /час/.
 Ні гавкає, ні кусає, але нікого до хати не пускає /замок/.
 Серцем співає, а всі чують /дзвін/.
 Свята була, є й буде, але до неба ніколи не піде /церква/.
 Хто все перший в школі /ключ/.
 Хто все говорить правду? /дзеркало/.
 Що росте догори коренем? /зуб/.
 Що росте, хоч сонця не бачить? /корінь/.
 Що то за гість, що сам себе їсть? /свічка/.

8. ВІРШ /5 хв./: "Весна".

Грає сонце промінцями,
 Білий сніг стає струмками,
 І, співаючи, струмки
 Шлях знаходять до ріки.

Річка ширшою стає,
 В річці сонце устає,
 Біля сонця риболов
 Тягне срібний свій улов.
 /Михайло Стельмах/.

9. ПІСНЯ /5 хв./: "Хто сумує".

Див.: Зайняття ч. 7. Пісню провести з рухами: Діти в крузі, на крок одне від одного та держаться всі за руки. В середині кола один виховник показує рухи. При словах "Хто сумує, хай сумує, я веселий все буду"... діти роблять ритмічно кілька кроків вправо, "а веселий все співає, я також співатиму"... кілька кроків вліво, й затримуються на місці. На знак виховника в середині кола, кладуть руки на бедра і на місці стоячи звертаються раз вліво, раз вправо та співають "ля-ля, ля-ля, ля-ля, ля-ля, я веселий все буду, а веселий все співає, я також співатиму". Пісню співають даліше так само, а при словах "тру-ру, ру-ру" роблять немов трубку з рук та прикладають до уст. При дальших словах "все гуляє" діти пританцьовують, а при словах "в руки плече" діти плескають в долоні.

10. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Меч Святого Юрія".

За горами, за лісами, давним-давно була країна розкішна, багата, вся завітчана вишневими садками так, що і назвали її Країною Вишневих Садів. Раз на Країну Вишневих Садів наскочив страшний семиголовий змії. Жаром свого подиху спалив людські оселі, сопухом свого тіла отруїв повітря, кигтями зрив землю так, що вона стала голим пустирем. Налюбувавшись своїм ділом, змії звив собі кубло і ліг відпочивати.

Коли пийшла весна, то ніде вже не завіткли вишневі сади, не заспівали жайворонки в отруєнім повітрі, а земля здригалася від зловещого реву страшного змія. Народ сумний, обідраний, голодний, снувався по згаріщах своїх осель і з тривогою очікував нового наскоку.

А був саме Великдень - велике свято на землі і на небі. Сам Господь засів на престолі, щоб разом з Христом та Святими послухати музику церковних дзвонів із землі. І роздзвонилися дзвони по всьому світу... Славлять Христове Воскресіння... Тільки у Країні Вишневих Садів глухо. Уже і південь, а звідтіль ні звуку - Ні один дзвін не грає.

Нахмарилося лице Господнє. -Іди, святий Петре- каже Господь, -поглянь на землю, у Країну Вишневих Садів, чого там люди так забарилися.

Пішов святий Петро до небесних воріт, відчинив квартиру у воротах, вихилив голову, але такий сопух, дим та згар вдарили йому в лице, що мусів якнайскоріше замкнути віконце. Кашляючи та чхаючи, повернувся до Господа.

-О Господи...- вспів лише промовити і так зайшовся кашлем, що вже весь день не могли почути від нього ні слова.

-Іди, святий Юріє,- каже Господь, -осідлай коня і поїдь на землю, у Країну Вишневих Садів. Поглянь, що там таке сталося.

Осідлав святий Юрій свого білого коня, наложив срібну зброю, припоясав свій святий меч і Чумацьким Шляхом поїхав на землю у Країну Вишневих Садів. Було це дуже рано. Люди, зморені голодом та холодом, дримали у своїх криївках. Ніхто не бачив святого Юрія. А він на білім коні, у срібній зброї, їхав розритими полями, обгорілими лісами, через згарища сіл та звалища міст, чує квиління голодних дітей, плач нещасних матерей і серце стискалося йому від болю. Одним помахом свого святого мечі міг відрубати всі сім голів лютому змієві і повернути мир нещасній країні. Але на цьому світі вже встановлено так, що кожний сам собі мусить здобути волю і долю. Святий Юрій відпоясав свій святий меч і поклав його в полі під хрестом на роздоріжжі.

Цієї ночі бачили люди в полі дивне сяйво, а вранці, під хрестом на роздоріжжі, найшли старовинний меч. На держаку меча прочитали напис: "Хто чесною рукою в чесній справі цей меч підійме, - будь певний перемоги!"

Приглядалися люди до меча й говорили:

-Коли б то убити змія...

Але ніхто не зважився підняти меча. Аж ось надійшов хоробрий лицар Зброєслав. Він давно мріяв про те, щоб змірятися із змієм. Сміло підняв меч і рушив до бою. Змій пізнав меч святого Юрія і затремтів із страху і кинувся тікати. І гордість підступила тоді до серця Зброєслава.

-Цим мечем уб'ю змія і славою завітчаю ім'я своє. Заволодію Країною Вишневих Садів і княжим вінцем прикрашу голову свою.

І в цій же хвилині затремтіла рука Зброєслава, меч вихопився з долоні, полетів і вістря вбився в землю, аж по самий держак. А напис на ньому ще сильніше заблестів у сонці: "Хто чесною рукою у чесній справі цей меч підійме - будь певний перемоги!"

А змії, очунавши із страху, тільки зареготав, ригнув вогнем, і морем полум'я та крові залив знову всю країну. І довгі роки володів змії країною, а святий меч, всіми забутий, стримів у землі.

Аж раз найшов його розумний молодець Гостромисл. Він читав у старих книгах і пізнав, що це меч святого Юрія, меч, перед яким тремтить і саме пекло.

-Ходіть, допоможіть мені вирвати святий меч з землі і убити змія,- гукав він до народу.

Але прибитий горем народ тільки похитував головами:

-Ні, нема такого меча, щоб міг убити потвору.

Тоді Гостромисл кинувся в розпуці сам добувати меча, але відірвав лише держак, а вістря залишилося в землі. Зневірений до свого народу, заховав він держак у полу плаща і пішов у світ та й досі блукає по ньому.

А лютий змії і далі панує в Країні Вишневих Садів, отруюючи своїм ядом і сопухом землю й повітря. Та кажуть, що колись малий сільський хлопчина, пасучи вівці на облозі, віднайде святий меч,

вигребе його зі землі, обітре на ньому іржу, а гаряча любов до батьківщини дасть йому силу підняти той меч чесною рукою, і в чесній справі, - за волю і долю рідного народу убити потвору-змія.

Тоді обновлена земля вкриється знову буйною зеленню, знову завітнуть вишневі сади, заспівають жайворонки над нивами, оживуть села й міста, а народ веселий і щасливий ударить у всі дзвони. І сам Господь у небі здивується, як чудово грають дзвони воскресну пісню в Країні Вишневих Садів, а святий Юрій тільки усміхнеться, осідлас свого білого коня і Чумацьким Шляхом поїде по свій святий меч, що перед ним не встоїться жоден змії, ані жодні сили пекла.

/Малі Друзі чч.: 5 - 6, 1947 р./

11. ПОДЯКА ЗА ДОБРІ ВЧИНКИ /10 хв./
12. МОЛИТВА /5 хв./: Новацька вечірня молитва.
13. ПЛАСТОВЕ НАДОБРАНІЧ /5 хв./

З А Й Н Я Т Т Я Ч . 1 3 : С Х О Д И Н И

МЕТА: Пізнання тварин.

ТЕМА: Новак любить звірятка.

ВИРЯД: Образки шістьох тварин; м"яч, папір на сайстрування.

ПІДГОТОВКА: Якщо можливо, взяти новаків до дитячого зоопарку.
Вивчити вірші.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./: Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуєсь!"
Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, назве якусь тварину.

2. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Жайворонок".

Це було давним-давно. Це було ще тоді, коли землю покривали густі ліси, великі озера та ріки. Трава росла тоді вища за людину на коні. Безліч зіврят було по лісах і степах, а в повітря літали великі птахи-хижаки. Але не співучі. Співучих птиць тоді ще не було. Людина вже мала присвоєного вола, знала дерев"яний плуг, вміла орати землю і сіяти зерно на хліб.

Була весна. Раннім ранком, заки ще сонце показалося над обрієм, вийшов плугатар у поле орати. Кругом, куди не глянь, тільки степ та степ. Гнітюча мовчанка налягла на нього, і навіть вітер нічим не ворухив. Повільно й тяжко ступав плугатар за плугом. Вже сонце геть підбилося вгору, а там стало котитись до заходу, а він усе ще орав та орав. Рясний піт виступив на його обличчі, коли спинився на хвилинку відпочити, і здавалось, що він так і застиг у німому мовчанні.

В той час здалека стала приближатись якась постать. Зразу тільки маленька цяточка показалась на обрії, а дедалі росла, росла, і вкінці перед плугатарем зупинився, увесь покритий пилом, якийсь незнаний мандрівник.

-Щастя Боже!- почулось у тиші. Привітання, що його скрізь знають на нашій Батьківщині.

Те не відповів йому плугатар. У думках своїх не чув.

-Чому мовчиш? Чому додолу схилив ти свою голову, а на твоєму обличчі не видно усмішки?- лагідно й тихо запитав мандрівник.

Аж тоді плугатар стрепенувся. Поглянув на мандрівника, а усвідомивши собі його питання, став говорити.

Його журлива мова була наріканням на самотність у полі, на важку, глибоку тишу.

-скажи, як мені не сумувати, коли тихо кругом, мов у домовині?- сказав він.

Мовчки вислухав мандрівник журливу мову плугатара, а коли цей скінчив, таксамо мовчки схилився до землі, підняв грудку чорнозему й підкинув вгору. І глянь! З грудки землі стрілою пурхнула під синє небо маленька сіра пташка, заливаючись щебетом-співом.

Здавалось, що сонце ясніше засяло над степом, що під подихом вітру, на привіт радісній, співучій пташці, заговорили-зашептали буйні степові трави.

Обличчя плугатара розпогодилося. Усмішка, широка усмішка

радості появилася на ньому, і він, неначе спало б з його плечей щось важке, що давило його немилосердно додолу, випрямився. Він уже більше не був самий. Тиша зникла. Поле заговорило співом дивної пташки.

І глянув плугатар у сторону дивного мандрівника, щоби подякувати йому за отаке диво, та мандрівника вже не було. Не видно його було й на обрії кругом, так далеко, як зір сягає, хоч перед хвилиною стояв ще тут, біля плугатара. Зник.

Чи знаєте, хто був тим мандрівником і як звалася та пташка? Тим мандрівником був сам Господь-Бог, а тою пташкою, першою співучою пташкою – був жайворонок.

/З оповідань бабусі переповів ст. пл. П"єр/.

3. ГРА /10 хв./: "Тварина на букву".

Подіюно, як "Місто на букву" /див.: Зайняття ч. 3/, лише замість міст, уживати назви тварин.

4. ВІРШ /10 хв./: "Як Ремез розбивав кригу".

Братчик скаже напам"ять або прочитає вірш:

Ремез-птичка
Невеличка,
Навіть менший
За синичку,
Та він справний
Трудівник,
Вмілий, гарний
Будівник.
Як збудує
Він хатину,
То здивує
І людину.
Ремезиха
Й ремезятка
Завжди тихо
Хвалять татка
І за хату,
Мов палату,
І за вдачу
Не ледачу,
І за руки
Справні вмілі,
За науку
І за силу.
Над замерзлою
Рікою
Не підслухала
Весною
Качка біла,
Злиувалась,
Засміялась
І присіла:
-Де у ремеза
Та сила?
Він дрібненький,

Мов горіх,-
Розбирає качку сміх.-
Сила, звісно,
Є в орла,
У журавки,
В журавля,
Є у гуски,
В трясогузки,
В гусака
І кулика,
Є в лисухи,
У чорнухи,
У шпака
І у чирка,
І в чубатого нирка,
В коноплянки,
У вівсянки,
В качки-прачки,
Задавачки
І в зозулі-
Одиначки.
Тільки в ремеза,
Пробачте,
Нема сили,
Хоч заплачте.

Із плачем
Біжать пташата-
Посмутнілі ремезята,
Через гору
В будконтору,
Де працює,
Де будує
Їхній тато.
Дуже важно

І уважно
 Ремез слухав
 Діток всіх,
 Хоч душив
 Пташину сміх.
 Ремез мав
 Веселу вдачу,
 І дарма,
 Що качка
 Кряче,
 Він давно
 До того звик,
 Що у качки-задавачки
 Завидюший був язик.
 Тільки й чуєш:
 -Так-так-так,
 От по плаванню
 Гусак,
 Не жонатий одинак,
 Знов отримує
 П"ятірку,
 А мені
 На серці гірко. - Ремез каже:
 -Ремезята,
 Не журіться
 Ви за тата,
 Тато зітканий
 Із сили,
 А які у нього
 Крила!
 В них живе
 Орлина сила.
 Схочу-
 Гору перескочу,
 Схочу-
 Землю облечу,
 Лід на річці
 Розтопчу! - Пораділи
 Ремезята,
 Обнімають
 Свого тата,
 Забиваються
 Під крила,
 Щоб собі
 Набраться сили.
 Потім пурхнули
 Угору-
 Полетіли
 З будконтори
 В рідний дім.
 По дорозі
 Всім, усім
 І співали,
 Й щебетали,
 Що їх батько,
 Як захоче,

Усі гори
 Перескоче,
 А як схоче-
 І з гори
 Кригу зломить
 На Дніпрі!

Як почувла
 Качка біла
 Про таку
 Шалену силу,
 То спочатку
 Заніміла,
 Ну а потім -
 Ках-ках-ках,
 Та скоріше
 По хатах,
 Всім розносить
 Качка вісті,
 Нема часу і поїсти.
 Ремез-птичка
 Невеличка,
 Навіть менший
 За синичку,
 Та пішла
 Про нього слава
 На пташину
 Всю державу.
 І спішать
 До нього гості -
 І заслужені,
 І прості:
 Журавлі
 І крохалі,
 І чирки,
 І кулики,
 І лисухи,
 І чорнухи,
 Сіра гуска
 Й трясогузка,-
Водоплавний
 Валить рід
 Просить птичку
 Невеличку
 Розломить
 На річці лід.
 Бо вже птицю
 Без водиці
 Тисне холод,
 Мучить голод,-
 Пропаде
 Пташиний рід,
 Як не зломить
 Ремез лід.
 Ремез дякував

За шану.
 Але зараз
 Він по плану,
 Як і завжди
 Навесні,
 Цілі ночі,
 Цілі дні
 Дачі зводить
 Коло броду,
 Підключає
 Газ і воду,
 Так що зараз
 Не до льоду.
 -Але десь
 Через неділю
 Покажу свою
 Вам силу.
 Водоплавний
 Ставний рід
 Варить ремезу обід,
 Напікає
 Пташці хліба,
 Жарить рибу,
 Носить бульбу
 І кисіль,
 Щоб набрався
 Ремез сил.
 Не цурався
 Ремез страв,
 Та щодня
 Крадьком літає
 Подивитися на лід.
 Оглядав його як слід,
 Коло броду
 Сам знаходив
 Ніздрюваті острови
 Й прикидав
 Шось в голові...

От пройшло
 Ще кілька днів,
 Квітень землю
 Обігрів,
 В сітці ніжних
 Промінців
 У діброві
 Ряст зацвів.
 Десь поділись
 Холода,
 І в цю пору
 Крізь крижини
 Синьо-синьо
 Просочилася вода.
 Ось тепер
 Побіля річки

Ремез-птичка
 Невеличка
 Позбирав
 Пташиний рід, -
 Нині ремез
 Зломить лід!
 Над лугами,
 Берегами
 Ходить птиця
 Табунами.
 Біля річки,
 Біля броду
 Всі чекають
 Льодоходу.
 І гарячка,
 Й нетерплячка,
 І надії,
 І сумніви
 Поспліталися
 На диво.
 Качка-крячка
 Задавачка
 Вість несе
 До берегів:
 -Ремез птицю
 Обдурив-
 На дурницю
 Їв і пив,
 Так-так-так,
 Він брехливий,
 Мов гусак,
 Де йому розбити лід! -
 Схвилювався
 Пташиний рід.
 А тим часом
 З будконтори
 Вилітає ремез
 Скоро,
 Підіймається угору.
 Ось повис
 Понад Дніпром,
 Та й до низу
 Напролом-
 Як ударить
 Птах крилом
 По пролизаній
 Крижині-
 Крига трісь
 Пополовині.
 А за нею -
 Третя, п"ята!
 Грім піднявся,
 мов б"ють гармати!
 Закрутивсь
 На річці лід

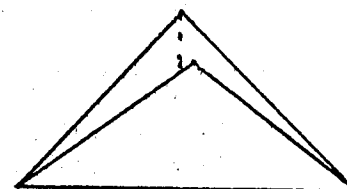
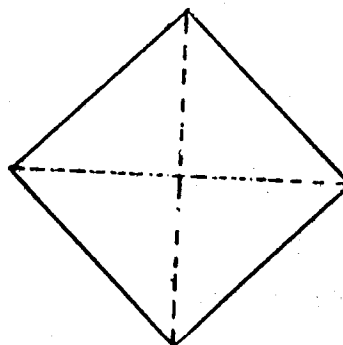
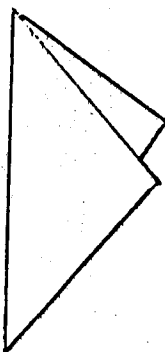
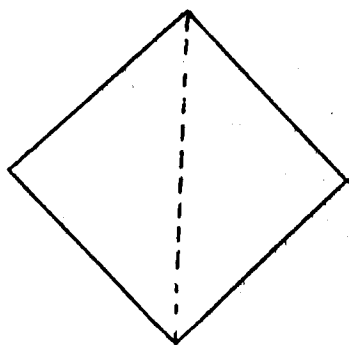
І почався
 Льодохід! Водоплавний
 Славний рід
 Ввесь до ремеза
 Спішить,
 Славить пташку
 На весь світ,
 Підіймає на "ура"
 Понад берегом
 Дніпра.
 Навіть качка -
 Задавачка
 Загойдалась
 Вліво, вправо:
 -Заслужив
 Наш ремез славу,

Так-так-так,
 Ремез-птиця -
 Не гусак! - Ремез слухав все,
 Сміявся
 І ніде не
 Задавався,
 Бо хорошу
 Мав удачу,
 Роботящу,
 Не ледачу,
 Будував
 Хати і дачі
 В верболозах
 На косі,
 І його любили всі!

/Михайло Стельмах, "Маленька Оленка"/.

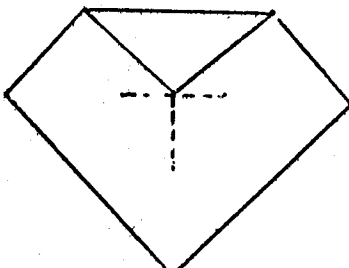
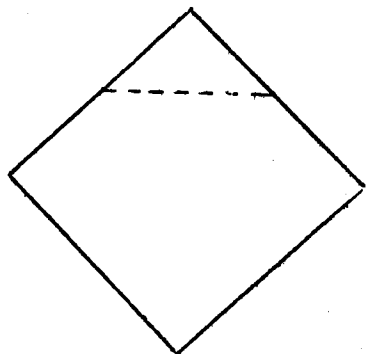
5. САМОЛІТЯЛЬНА ГРА /15 хв./: Інсценізація вірша.

6. МАЙСТРУВАННЯ /20 хв./: Гуска і коник.

1. Квадратовий папір зігнути по перериваній лінії - діагоналі

2. Зігнути також і по другій діагоналі

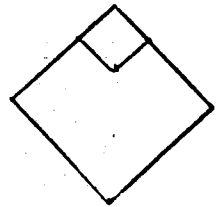
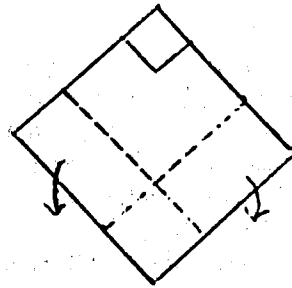
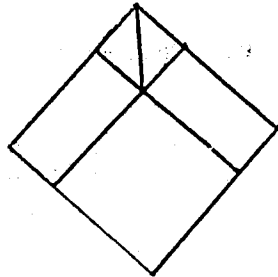
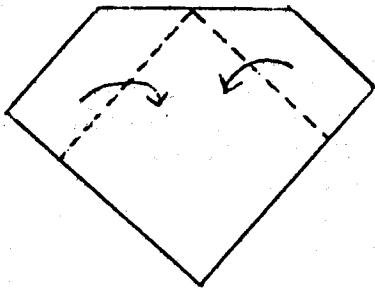

Зігнути один ріжок так, щоб досягав до центра

3

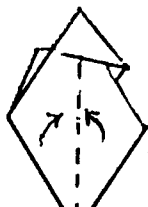
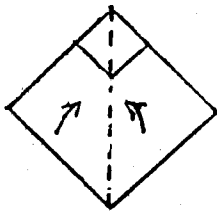
а

б

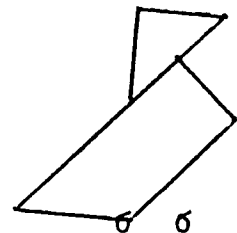
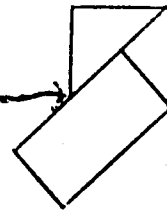

4 а б
Обернути 3б на другий бік, то буде
4а. Зігнути 4а по перериваній лінії
за стрілками, щоб було 4б.

5 а б
Обернути 4б на другий бік,
то буде 5а. Зігнути 5а по
перериваній лінії за стрілками,
то буде 5б.

хвостик

6 а

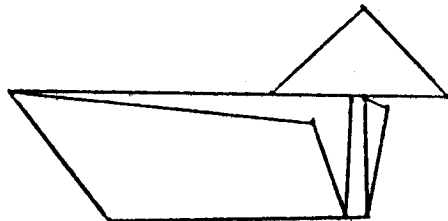
6 б

7 а

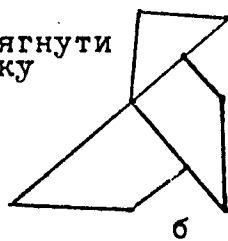
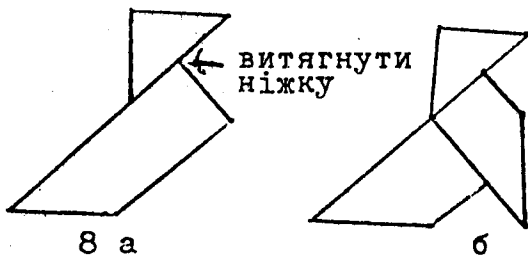
7 б

Зігнути 5б в половину, як на
6а, витягаючи голову наверх,
як на 6б.

Зігнути правильно в т. 6, -
буде 7а. Витягнути хвостик,
буде 7б, та вкінці 7в.

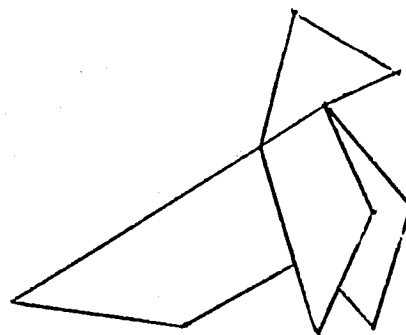

7в
ГУСКА

8 а

8 б

КОНИК

Щоб був коник, з форми 7б витягнути 2 ніжки /по одній ніжці з кож-
ної сторони/ - 8а і вкінці буде коник, як на 8б.

7. ПІСНЯ /10 хв./: "Їжак".

Їжак маму попрохав, попрохав, попрохав,

Щоби новаком він став, гей, він став, гей!

Хоче мати однострій, однострій, однострій,

І їжацький славний рій, славний рій, гей!

Суше листя притащить, притащить, притащить,

Вогник жваво запалить, запалить, гей!

8. ВІРШ /5 хв./: "Що за дім і хто житиме у нім".

Цілий ранок, цілий ранок
Тягне стружку мій рубанок:
З дідусем ми цілий день
Дім будуєм для людей,
Дім на тисячу людей!
Дім без вікон, без дверей...

Тільки є у домі вічко,
Вічко зовсім невеличке,
Є з вошиною і рами,-
Пахнуть цвітом і медами.
Ми ладнаєм дах на дім,
А хто житиме у нім?

9. ГРА /10 хв./: "Кім".

Предметами є образки 6-ох тварин.

10. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

ЗАЙНЯТТЯ Ч. 14: СХОПИНИ

МЕТА: Затягнення дати й місця народження.

ТЕМА: Календар.

ВИРЯД: Рисунковий папір.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, скаже дату й місце свого народження. Братчик справляє, якщо вживають неправильних назв.

2. ПІСНЯ /10 хв./: "Їжак".

Див.: Зайняття ч. 13. На вступі братчик пояснить, що рік ділиться на чотири пори року. Взимі їздимо на санках, ковзах, лещатах, святкуємо Різдво й ходимо з колядою. Навесні теплішає, тоді ходимо на прогулянки, святкуємо Великдень і їдемо на свято Юрія. Влітку перебуваємо на вакаціях, зокрема в новацькому таборі. Восені починається школа. Тоді теж нові хлопці вступають до новацтва. Навіть звірятка часами, зустрівшись з новакам в лісі, хочуть теж стати новаками.

Вивчити дальші стрічки пісні:

А на стійці буде так, буде так, буде так,
Коли стане там їжак, там їжак, гей!

Всі злякаються ввійти, гей, ввійти, гей, ввійти,
Бо він має колючки, колючки, гей!

А на тереновій грі, гей на грі, гей на грі,
В юлю скрутиться тоді, гей тоді, гей!

Щоб хтось тільки покотив, покотив, покотив,
Перший прийде до мети, до мети, гей!

3. ГРА /10 хв./: "Повторювання назв".

Новаки сидять довкола стола. Братчик каже своєму сусідові зліва назву першого місяця в році: "січень". Цей додає назву другого місяця: "лютий" і переказує далі. Так гра продовжується довкола стола, причому кожний новак повторює всі почуті назви місяців і додає наступний. Коли хтось випустить один місяць, випадає з гри. Виграє той, хто залишиться останнім /якщо залишиться кілька новаків, що знають усі місяці напам'ять, то проголосити їх усіх переможцями/.

4. РОЗПОВІДЬ /10 хв./: "Чому в травні буває метелиця?"

Як то вже й не припрошував кум Квітень кума Березня до себе на Великдень:

-Приїдьте,- просив, -куме, до мене на свячене і на великодню паску. Зробіть милість, не обминайте моїх низеньких порогів.

-Авжеж, приїду. Напевно, кумочку, приїду!- пообіцяв кум Березень.

-Ну й гаразд. Тримаю вас, куме, за слово,- сказав кум Квітень, а сам про себе хитрувато посміхнувся.

Прийшов святий Великдень, загравав воскресний дзвін, освятили люди паску, а кум Березень запрягає баскі коні до нового, ковано-

го воза.

Погоду дав Господь справді таки весняну, сонечко Боже пригрівас, верболози кучерявить, зелену травичку пестить. Дорога випала сухісінька, колеса куряву збивають, коники копитами крешуть, а кум Березень тільки з бича ляскає.

-Поспішайте, мовляв, коники, поспішайте до кума на Великдень! Та й чи то в"їхав кум Березень з чотири стаї, чи не в"їхав, аж тут і надтягає льодовая хмара, -гай-гай, добрі люди, - ось уже і сонечко згасло, і світ почорнів, тут і метелиця як закрутиться, засвище, а там - гляди: як випадуть сніги, в половину хлопа, світ увесь застелили білими лебединими крилами.

Застряг кум Березень з кіньми та возом у снігах по самі коліна, застряг та й лише потилицю почухав:

-От, раз кум, так тобі й кум! Запросив мене на Великдень та ще й доріжку снігом помастив. Перехитрив мене кум, мені б ото до саней було запрягати, не до воза!..

Та нічого робити: прийшлося таки кумові Березневі на сміх людям з половини дороги додому вертатися.

А за рік кум Квітень, якби й нічого, знову просить кума Березня до себе на Великдень:

-Милости вашої прошу до мене на свячене та на великодню паску. Тільки глядіть, - каже, - не підведіть мене, як торік, а то я приладився з печеним і вареним, а ви не приїхали.

-Тепер уже приїду! Напевно, кумочку, приїду! - обіцяє кум Березень і трохи не божитьься.

-Ну й гаразд. Тримаю вас, куме, за слово, - сказав кум Квітень, а сам про себе хитрувато посміхнувся.

А в цей день дав Господь погоду химерну, перед святим Великоднем приморозок узявся, річка кригою вкрилась, а дорогу замело снігом.

-Ого, куме, - каже Березень, та запрягає баскі коні в нові, ковані залубні, сам таки одягається в баранячу кожушину, ще й теплі рукавиці на руки натягнув - іде.

Та й чи то в"їхав кум Березень з чотири стаї, чи не в"їхав, А тут із-за хмар як зазирне тес добре сонечко, як пригріє та як припече, аж глянь - снігу-льоду мов і не було, розтанули сніги, розтопилася крига, весняними водами взялася, весняні води котяться, хвилюють, немов тобі яка повідь, чи потоп світу.

Застряг ото кум Березень із своїми кіньми та залубнями по коліна в калабаню, застряг та й лише потилицю почухав:

-От раз кум, так тобі й кум! Запросив мене на Великдень та й доріжку розтопив! Перехитрив ото мене і цим разом! Мені ото у човника було сісти та весельця в руки взяти, а не залубнями на Великдень їхати.

Та нічого робити: прийшлося таки кумові Березневі на сміх людям з половини дороги вертатися.

А за рік кум Квітень, якби нічого, знову просить кума Березня на Великдень!

-Милости вашої прошу до мене на свячене яйце і на великодню паску. Тільки глядіть, куме, не підведіть мене цього року, як уже двічі підвели, а то я прилагодився з печеним і вареним, а ви не приїхали.

-О, тепер уже приїду! Напевно, кумочку, приїду! - обіцяє кум Березень і трохи не божитьься.

-Ну й гаразд. Тримаю вас, куме, за слово, - сказав кум Кві-

тень, а сам про себе хитрувато посміхнувся.

Прийшов отой святий Великдень, заграє воскресний дзвін, освятили люди гаску, а кум Березень запрягає баскі коні до нового, кованого воза, а на віз кладе сани, а через сани, впоперек, ще й човника прив'язав - їде.

Їде, їде, чи то в'їхав він з чотири стаї, чи не в'їхав, аж тут і надтягає льодовая хмара, - гай-гай, добрі люди, - ось уже і сонечко згасло, і світ почорнів, тут і метелиця як закрутиться, засвище, а там - гляди: як випадуть сніги, в половину хлопа, світ увесь встелили лебединими крилами.

Та кум Березень тим і не турбується, випрягає коней з воза, запрягає до саней, а човника через сани впоперек прив'язав - їде!

Їде, їде, чи то в'їхав він з чотири стаї, чи не в'їхав, а тут із-за хмари як зазирне тес добре сонечко, як пригріє та як припече, аж глянь - а снігу-льоду мов і не було, розтанули сніги, розтопилася крига, весняними водами взялася, весняні води котяться, хвилюють, немов тобі яка повідь чи потоп світу.

Та кум Березень тим і не турбується, злазить з саней, сідає у човник, та все весельцем - плюсь та плюсь! аж гульк - під кумове дворище простісінько причалив.

-Христос воскрес, куме! - здоровкається.

-Воїстину воскрес, куме, - одвічає кум Квітень, а все насуплені брови морщить та сердито чмихас носом. -Ну й хитрун з тебе, куме, хоч куди хитрун! Уже і я хитрий, а ти, куме, вигадливіший на хитрощі, що і мене, старого лиса, за пояс заткнув.

-Та це не моя вигадка, - признався тоді кум Березень, -це, бач, мій сусід, кум Травень, дав мені таку хитру-мудру пораду.

Ух! Як розсердиться тоді кум Квітень, та як насупить брови, та як чмихне носом, та як закричить:

-Стривай, Маю, ще й я тобі паски сховаю!

З цього часу, коли бува, іноді, у травні похолодніє, зірветься щуря-буря і закрутиться метелиця - то це так злиться кум Квітень на кума Травня за те, що дав кумові Березневі таку пораду.

/Тван Керницький/.

5. САМОПІЯЛЬНА ГРА /15 хв./: Інсценізація розповіді.

6. ДАТИ НАРОДЖЕННЯ /5 хв./:

Кожний новак, по черзі, скаже, вже правильно, дату й місце свого народження.

7. РИСУВАННЯ /15 хв./: Календар /усі місяці/.

8. ГРА /5 хв./: "Квач давай руку".

Див.: Зайняття ч. 2. Нав'язати до потреби помагати один одному, як кум Травень допоміг порадою кумові Березневі.

9. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Природа у Вересні, Жовтні й Листопаді".

У вересні: цвітуть - вересіль, а під кінець місяця осінній пізноцвіт. Достигають зимові овочі, ліскові горіхи. Гриби: у великому лісі - ширий гриб, у чатинних - маслюк і ріжок, на зрубках - підпеньки, усюди в лісі - лисичка, сиріжка, а на вгноєній землі печериця. Відлітають: мухоловки, солов'ї, жовті плиски, перепелиці, ластівки, одуди, дикі голуби, дикі качки, горлиці та ще зозулі.

У жовтні: цвітуть - на полях і стернях калиточник, братчики, зірочки, пахуча резеда, біла медунка. Відлітають: жайворонки, кос, біла плиска, дрозд, деркач-риболов, кобус-мишолов, сокіл, водяні курочки, водяна чапля. Гриби: у великому лісі - ширий, у борі - підберезник, у чатинних - ріжок, у полі - печериця.

У листопаді: відлітають - шпак, голуб, синяк, зяблик, чайка, слуква, бекас, чапля, дика качка-чирка. Прилітають з півночі, коли вже впаде сніг та перебувають у нас до кінця лютого - крек, кривоніс, смелюк, мишолов, снігур, горішинка.

Такі рослини та птахи зустрінеш у нас, в Україні, осінню. Простежи в країні, що в ній живеш, тварини й рослини, які зустрічаються в місяцях: вересень, жовтень та листопад.

/В. О. Р./

10. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я Ч . 1 5 : С Х О Д И Н И

МЕТА: Затямлення адрес і телефонів впорядника й домівки; вивчення народньої пісні.

ТЕМА: Новак орієнтується в околиці.

ВИРЯД:Папір, ножиці, м"яч, картка до гри т. 2.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, скаже свою адресу.

2. ГРА /10 хв./: "Адреси".

Новаки творять круг. Один з них одержує картку від впорядника, а на ній написані деякі питання про місцевість в якій перебуває, на пр.: де є найближча пошта, станиця поліції і т.д. Картку передають з рук до рук. Впорядник викликає число питання /всі питання на картці нумеровані/. Хто має картку, відповідає. За добру відповідь одержує точку. Хто матиме найбільшу кількість точок - виграє.

3. РОЗПОВІДЬ /10 хв./: "Кім".

Кім, або повним ім'ям Кімбалл О"Гара був сином сержанта ірландської військової частини в Індії. Батьки його померли, коли він був іще малою дитиною і він лишився під опікою тітки, що жила в Індії дуже бідно.

Грався Кім лише з тубільцями і так навчився говорити їхньою мовою та так пізнав їхні звичаї, що мало котрий європейець міг йому в тому дорівняти. Крім того він товаришував зі старим мандрівником, жрецем, котрий подорожував по Індії. З ним малий Кім обходив цілу північну частину тієї країни.

Одного дня Кім зустрів колишню частину свого батька і коли він відвідав її табір, його заарештували, бо підозрівали, що він прийшов із наміром красти. Одначе при обшуку в нього знайшли метрику та інші папері, з яких устійнили, що він властиво належить до них. Частина взяла його під свою опіку й почала виховувати. Але шоразу, коли Кімові вдавалося знайти вільну хвилину, він вдягався в гіндуський одяг і йшов поміж тубільців, ніби один з них.

При одній такій мандрівці він познайомився з Лурганом, торговцем старими дорогоцінними каменями і різними цінностями. Лурган, торгуючи з тубільцями, збирав поміж народом інформації для державної розвідки.

Цей чоловік, побачивши, що Кім має небуденне знання тубільних звичаїв, вирішив, що з нього був би корисний агент для державної розвідчої служби. Цебто, він міг би бути свого роду детективом поміж тубільцями. Але раніш, ніж дати йому таке важливе завдання, Лурган рішив хлопця випробувати, щоб переконатися, чи Кім достаточо відважний та чи має силу волі.

Щоб визначити силу волі, Лурган спробував загіпнотизувати Кіма, цебто змусити його до виконання його волі. Лише людина зі сильним характером і волею може це зробити зі слабвовольним. Для того Лурган кинув на землю гладущик з водою так, що він роз-

бився на дрібні кусні. Тоді він поклав свій палець на шию хлопцеві і побажав, щоб той уявив собі, що гладушик знову цілий. Та як він не намагався, щоб його думки заволоділи волею хлопця, йому це не вдалося. Кім бачив, що гладушик розбитий і не хотів ніяк сприйняти думку, що він цілий. Був мент, коли він уже майже послухав Лургана, бо йому з'явилось видіння, що гладушик стає цілим. Та це видіння зникло.

Більшість хлопців дозволила б своїм думкам та очам блукати і не змогла б їх утримати на одному предметі. Таку людину легко загіпнотизувати.

Лурган переконався, що в Кіма сильна воля і що він легко навчається, почав привчати його спостерігати за завважувати маленькі подробиці з буденного життя та запам'ятувати. Лурган вправляв спостережливість і пам'ять Кіма, показуючи йому на підносі дорогоцінні камені різних відтінків і видів, яким приглядався протягом хвилини, потім прикривав предмети хустиною і жадав, щоб Кім йому точно сказав, скільки там було каменів і які вони були. Спочатку Кім міг запам'ятати лише дуже мало і не міг їх описати точно та після жількох вправ він навчився запам'ятати їх усі дуже докладно.

Це саме повторював Лурган з тим же успіхом і з іншими предметами. Врешті спостережливість хлопця виплекалась до такого ступня, що його вчитель вважав підготовчу працю закінченою. Кіма можна було вже пускати на поважнішу працю. Почалося з того, що хлопець виїхав на довгу мандрівку зі старим афганцем, торговцем коней. Кім до нього дуже прив'язався, а приятель між ними ще більше скріпилась, коли Кім довідався, що старий афганець є агентом розвідчої служби. При одній нагоді Кім прислужився йому, перенісши за нього дуже важливу довірочну вістку. Другим разом він врятував афганцеві життя, підслухавши, як кілька тубільців змовлялися забити його.

Після цієї пробної мандрівки Кіма його прийняли у члени таємної розвідчої служби і дали йому таємний розвідчий знак, що його носили всі співробітники розвідки на шиї. Довірили також Кімові умовне гасло, яке встановлялося підчас розмови особливим способом і втаємниченим людям давало до пізнання, що він є членом служби.

Членів розвідної служби в Індії є дуже багато й вони з виду один одного не знають. Тому треба їм мати таємні знаки, за допомогою яких вони пізнають себе між людьми, що могли б бути їхніми ворогами.

Одного разу, їдучи в поїзді, Кім зустрів іншого члена, якого він не знав. Це був тубілець, що вліз до вагону. Він був явно дуже схвилюваний і поважно поранений на голові і руках. Говорив подорожнім, що поспішаючи на станцію, він упав з воза і покалічився. Кім, як добрий спостерігач, зразу звернув увагу, що поранення мали гострі краї, не такі, як від подряпання, якими вони мусіли б бути, коли б він дійсно впав з воза. Тому тубільцеві не повірив. Коли чоловік почав перев'язувати собі голову, Кім побачив у нього на шиї знак таємної розвідки. Кім показав тубільцеві свій знак. Побачивши відзнаку, поранений вставив в балачку умовне гасло. Кім відповів йому, як належало. Тоді тубілець затягнув Кіма в куток і пояснив йому, що він виконував важливе доручення таємної служби, але деякі з ворогів держави викрили його, стежать за ним і малошо не вбили. Вороги напевно знали, що він у поїзді і без сумніву телеграфічно повідомили своїх спільників

про його приїзд. Тубілець мусів передати вістку одному зі старшин так, щоб його змовники не зловили, та не знав, як це зробити. Тут Кімові прийшло на думку переодягнути тубільця.

В Індії є багато факірів, що вештаються по країні. Вони майже не носять жодного вбрання, замазують себе попелом і малюють на обличчі різні знаки. Їх уважають за дуже святих і люди завжди допомагають їм грішми і харчами. Кім, отже, намішав борошна з попелом, що знайшовся в люльці тубільця, роздягнув свого несподіваного товариша й обмазав його брудною мішаниною. Завдяки маленькій коробці з фарбами, що на всякий випадок завжди переховувалася в складках Кімової одежі, легко вже можна було намалювати на чолі відповідні знаки. Кім намазав тубільцеві рани борошном та попелом з одного боку, щоб вони скорше загоїлися, а з другого, щоб їх не так було помітно. Під кінець хлопець скуйовдив товаришеві волосся і посипав порохами, надавши йому вираз факіра.

Незабаром вони доїхали до великої станції, де згідно з умовою, тубілець мав передати вістку. На платформі вони легко відшукали потрібного старшину. Та як йому непомітно передати вістку? Удаваний жебрак-факір наче знечев"я штовхнув старшину. Той по англійськи вилаяв його. Жебрак відповів низкою тубільних лайок, втсавивши поміж них потайне гасло. Старшина хоч удавав, що не вміє по індуському, зрозумів дуже добре умовний знак і відразу знав, що перед ним член розвідки, а не простий жебрак, тому старшина зробив вигляд ображеного, арештував жебрака і відвів на поліцію, де вже спокійно міг з ним поговорити про справи.

Це все було зроблено так гладко, що ніхто не зауважив, що всі трос, Кім, жебрак і старшина, між собою пов"язані таємними нитками і що цей факір є агентом розвідки, що ледви втік від смерти.

Варто прочитати ці та інші Кімові пригоди, бо вони показують, яку цінну працю може виконати для своєї батьківщини людина, коли все добре приготована та вишколена.

/ "Пластун" ч. 5/.

4. САМОПІЯЛЬНА ГРА /15 хв./: "Кім і розвідчик" /на підставі розповіді/.

5. ГРА /5 хв./: "Кім".

Див.: Зайняття ч. 11.

6. АДРЕСИ /5 хв./: Кожний новак запише собі до записника адреси й телефони впорядника й домівки та час сходин. Братчик пояснить, що ці інформації треба все знати.

7. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Наша слава не поляже".

На дворі почало сіріти. Перші проблиски денного світла продиралися крізь темний туман. З села виїхало вантажне авто і підскакуючи на українській полевій дорозі, погнало в напрямі повітового міста. Було це авто МВД - большевицької військової поліції, що спішило віддати в головну тюрму нових в"язнів.

В"язні були сковані, лежали з пов"язаними назад руками. Між ними були два українські хлопці, учні дев"ятої класи, арештовані большевиками за любов до України. На них видніли сліди побиття.

Ще п"ять днів тому вони, Степан і Михась, члени юнацького відділу УПА, виконували доручене їм завдання від улюбленого коман-

дира діда Явора. Пізнім вечором вони, як решта їхніх товаришів, вийшли з темного лісу, щоб по селах розкидати летючки, що заперечували комуністичні брехливі вісті про це, що українські партизани втративши свого Командира Чупринку масово піддаються большевицькій владі.

В летючках написано: "В дев'яту річницю смерти нашого Командира ген. Тараса Чупринки-Тура, ми, члени Української Повстанської Армії закликаємо вас всіх до спротиву московсько-комуністичному наїздникові!... Слава Україні!

Але большевикам вдалось підглянути й арештувати Степана й Михася. Щоб видістати від них інформації про тих, хто дав їм наказ розкинути летючки, про членів їхньої чоти, про місце підпільної друкарні, били їх безупинно. Але хлопці не заломились. Слова Діда Явора: "За Матір Україну і вмерти не страшно!" - завжди були з ними.

Авто швидко їхало по дорозі. Тільки гуркіт мотору переривав думки хлопців. Через дірку в стіні авта Степан завважив, що вони знаходяться серед буйного лісу. Думками був з дідом Явором... Червоноармійці стихли. Почувалися неспокійно, боялися українського лісу, де завжди панував дух спротиву чужим окупантам.

Дорога повернула вліво. Раптово авто спинило швидку їзду. Вартові повідбезпечували кріси й автомат. З їх голосної розмови в'язні зрозуміли, що на дорозі лежить велике, розвалене дерево. Москалі заметушилися й з проклонами оглядалися довкруги. Із шоферки лейтенант наказав їм прочистити дорогу й солдати відложивши зброю почалися брати до роботи. Несподівано понісся голосний український наказ:

-Руки вгору! - вилізти з авта! - Не рухати зброї!

Зпоза дерев і кущів висунулись численні дула автоматів і висунулись чорняві постаті побратимів-повстанців. Раптом посипались в їхню сторону кулі, але вони миттю припали до землі, а повстанські постріли зручно примусили замовчати лейтенанта, що приховав пістоль і стріляв, щоб не допустити повстанців до авта.

Побратими Вітер і Степ прискочили до авта й почали розв'язувати руки в'язнів. -Внедовзі будете в безпеці" сказали вони хлопцям, що раділи несподіваним рятунком. Коли при допомозі повстанців в'язні злізли з авта, коло солдатів були інші повстанці. Командир повстанців наказав: -Спалити авто! Потрібні речі забрати з собою! Солдатам дати нашу літературу й роззутих пустити!

Швидко загорілось авто облите бензиною. А ще швидше повстанці зникли в глибині лісу, а з ними визволені хлопці. Йшли вони не зупиняючись ні на хвилину. Командир наказав йти далі, щоб не здігнала їх ворожа погоня.

Вже почало сонце ховатись, як вони всі спинились. Командир повстанців покликав до себе Степана й Михася, похвалив їх за лицарську поведінку. Прощаючись з ними промовив:

-Про вас ми дізнались від діда Явора. Він буде дуже радіти вашим поворотом. Тепер, прощайте, мусимо розійтись, один із друзів заведе вас до діда. Слава Україні!

Хлопці виструнчені попрощались з командиром і повстанцями, дякуючи їм за спасіння. Пішли далі з дві години. Раптом з-поза кущів висунулись дула автоматів.

-Стій! Хто йде?

-Свої.

-Кличка?

-Зігнутий явір!

-Йти даліше!- промовив невидимий голос.

Хлопці знали вже, що знаходяться в невеликому таборі своєї чоти. Ось вже дід Явір скорою дорогою прямує до них. Степан і Михась забули на свого повстанського провідника та побігли на зустріч улюбленому ділові.

-Ну, живі, здорові? Ходить, все мені розкажіть!

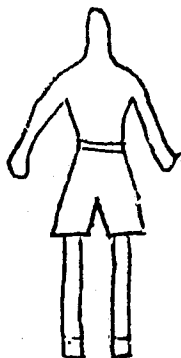
З сльозами в очах слухав дід звітування про важкі переживання своїх юних бойовиків. Його віра кріпшала. Україна є непоборна, бо за неї не бояться вмирати й діти.

Клич зозулі дав знак, що час на молитву. Виструнчена чота молилась до Всевишнього про кращу долю-волю для Неньки України.

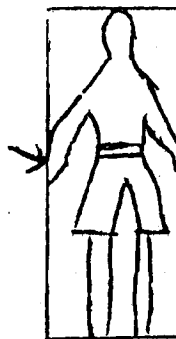
Боже великий, Боже єдиний,
Ти нам відвагу й силу дай,
Щоб ми зуміли в кожній хвилині
Життя віддати за Рідний Край!

/Братчик Тарас/.

8. МАЙСТРУВАННЯ /20 хв./: "Новак".

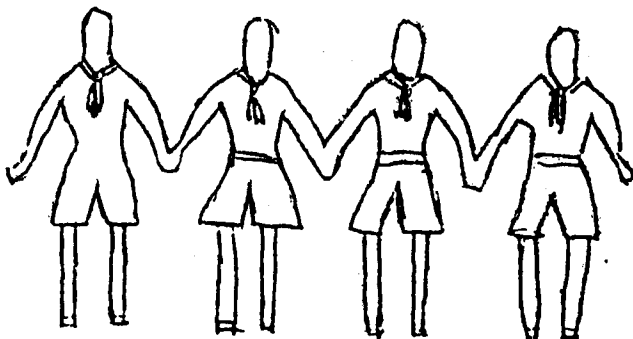
Витятий новак

Зложити папір і нарисувати новака, потім витяти.

Пасочок паперу зігнути в гармонійку і нарисувати новака. Не протинати в зазначених стрілкам місцях.

Як витнемо новаків і розложимо гармонійку, буде таке:

9. ТАНОК /10 хв./: "Сінокоси".

В понеділок рано косив тато сіно, -
Косив тато, косив я, ми косили обидва!

А в вівторок рано грабав тато сіно,
Грабав тато, грабав я, ми грабали обидва.

А в середу рано сушив тато сіно,
Сушив тато, сушив я, ми сушили обидва.

А у четвер рано вітрив тато сіно,
Вітрив тато, вітрив я, обертали обидва.

А в п'ятницю рано складав тато сіно,
Складав тато, складав я, ми складали обидва.

А в суботу рано звозив тато сіно,
звозив тато, звозив я, ми звозили обидва.

А в неділю рано їли коні сіно,
Спочив тато, спочив я, відпочили обидва.

Літи, співаючи пісню, роблять при тому відповідні рухи: косять,
грабують, сушать і т.д.

10. ГРА /10 хв./: "Місто на букву" /див.: Зайняття ч. 3/.

11. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я Ч. 16: С У О Л И Н И

МЕТА: Зроблення іграшки, вивчення новацької пісні.

ТЕМА: Новацький табір.

ВИРЯЛ: Папір до майстрування й рисування, хустка для кожного новака.

ПІДГОТОВКА: Вивчити вірш.

1. ВІСКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: кожний новак, по черзі, назве одну річ, що їй треба взяти зі собою в табір.

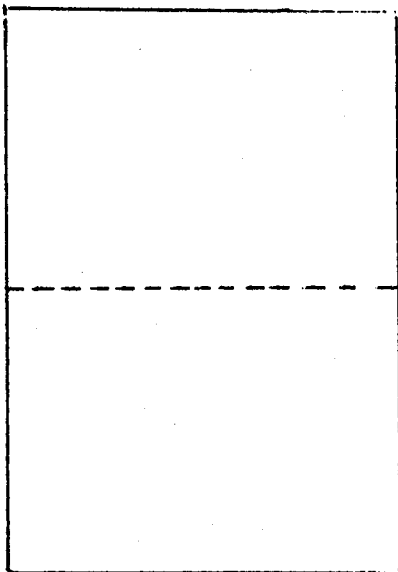
2. ГРА /10 хв./: "Відірвати хвіст".

Новаків поділяється на дві групи. Учасники одної мають на головах шапки, другої ні. Кожний новак має ззаду за пояс заткнену хустку, втрата якої виключає його з дальшої гри. Групи нападають на себе і кожний старається здобути як найбільше хусток. Не вільно хусток прив'язувати до пояса, або тримати руками. Виграє група, що матиме найбільше хусток на закінчення гри.

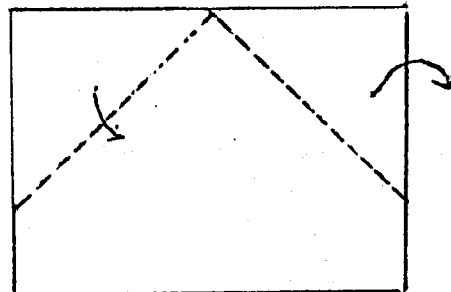
3. ЗАГАДКИ /5 хв./:

Див.: Зайняття ч. 12 - повторення.

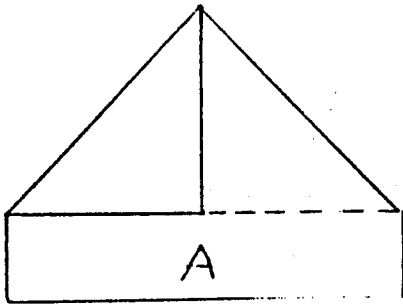
4. МАЙСТРУВАННЯ /20 хв./: Човник-чайка.

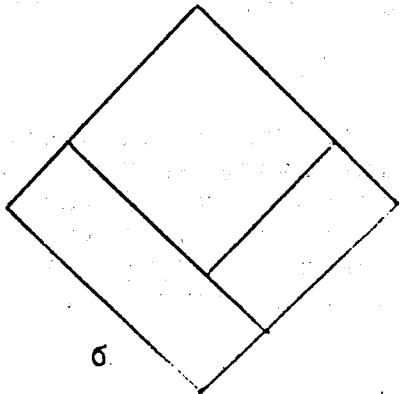
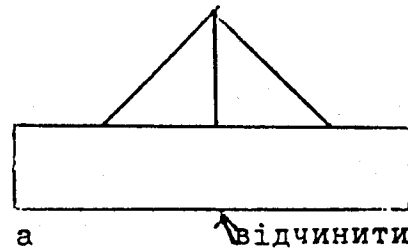
Прямокутний папір зігнути в половині /по перериваній лінії/

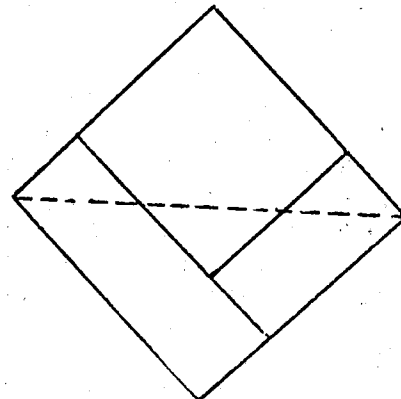
Зігнути два трикутники /по перериваній лінії/ в протилежні сторони /за стрілками/.

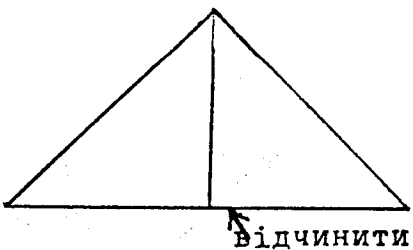
Зігнути площу "А" із кожної сторони вгору /по перериваній лінії/

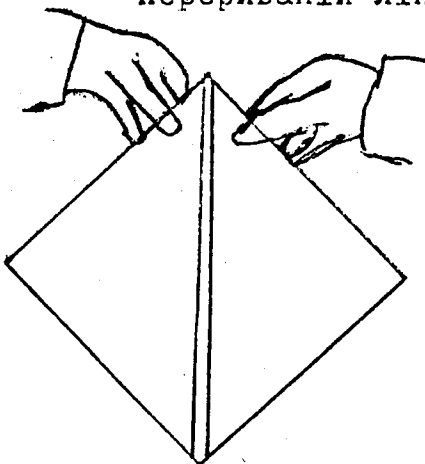
Відчинити внизу рис. а і перегнути у форму квадрата рис. б.

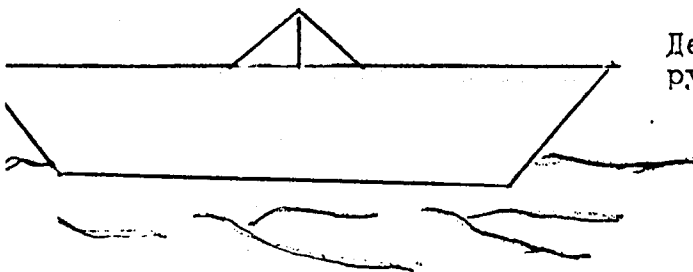
Зігнути окремо два трикутники по протилежних сторонах вгору /по перериваній лінії/.

Відчинити внизу і перегнути у форму квадрата

Держачи верхню частину пальцями двох рук, тягнути в протилежні сторони

Готовий човен-чайка

/Сірий Орел Денис Беднарський, «Майстрування»/.

5. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Боня".

Боня жила в Варшаві, у столиці Польщі. Жила у своєї тети в тісній та темній кімнатці. Вікно з кімнатки виходило просто на брудну вулицю, де цілий день бавилися і галасували діти. Боня ще пам'ятала, що колись були в неї мама і татко. Мама приносила їй цукорки в золотих папірцях, а тато, коли прийшов вечером з праці, брав Боню на коліна та розказував їй про свої колишні бої. Бо тато був старшиною Української Армії та боровся разом із славним отаманом Симоном Петлюрою проти недобрих большевиків. Але большевики перемогли і тато Боні та багато таких вояків, як він, мусіли втікати в чужину, у Польщу. Таке тато розказував Боні, а вона слухала пильно та небагато розуміла, бо була тоді ще маленька. А потім тато і мама померли і вже більше їх не було, а Боню взяла до себе тета і вона почала ходити у школу. В школі сиділа ти-зенько в останній лавці і не озивалася нідокого ні словом, навіть на перервах. Може тому, що не дуже вміла говорити по-польськи, а може тому, що не мала таких гарних фартушків з мереживами, як мали їїтоваришки. Тна сніданок приносила зі собою лиш кусок сухого хліба, тоді, коли вони їли булки з шинкою та помаранчі.

Ко-ли ж приходила додів, мусіла бути сама аж до вечора, бо тета цілими днями ходила по домах прати білля. І так одного разу, коли Боня написала вже всі задачі, вийшла на вулицю, бо була весна і сонечко так гарно світило. На вулиці сусідські діти ходили колом і співали. Боня спершу приглядалася їм несміливо, а опісля прискочила нараз та розірвала руки двох дівчаток, щоб і собі стати поміж ними. Та тут діти вчинили крик:

-Йди від нас геть!

-Ми тебе не хочемо!

-Геть, ти гайдамако!

-Йди собі в свою Україну!- і один хлопчисько навіть штовхнув її під бік.

Боня втікла, сіла на камінних східцях дому і розплакалася. Аж почувла, що хтось торкнув її рама та спитав по-українськи:

-Чого ти плачеш, дівчинко?

Боня підняла голову і побачила гарне дівчатко, може такого віку, як вона, у вишиваній чистенькій суконочці.

-Бо хочу їхати в Україну!- відповіла ширю. -Тут мене ніхто не хоче!

-Нема чого плакати!- відповіла незнайома. -Ось я минулого року їздила!

-Справді?

-Так, їздила в табір у Підлюте.

-А що це: табір?

-Там живуть всі українські діти разом і дуже їм добре.

-А мама і тато?

-Там не треба тата і мами. Там є сестрички, братчики.

-Але я не маю братчика ні сестрички!

-То там дістанеш! Там їх дуже багато, а найбільше любили ми всі братчика Слона.

-А ти знов туди поїдеш? Я хочу з тобою!

-Цього року не поїду, бо зимою мене дуже боліло ушко і мама казала, що не зможу поїхати.

Та в цю ж мить надійшла і мама тої дівчинки і забрала її зі собою та ще й трошки насварила, чому та пристас з дітьми з вулиці.

А Боня сказала теті другого ранку:

-Тето, я хочу їхати в Україну!

Тета довго не могла зрозуміти, в чому справа, аж Боня розказала їй все. Тоді тета лиш рукою махнула:

-Е, це з тобою говорила Міруся, дочка інженера з сусідньої камениці. Вони багаті - то могла собі їздити. А я не маю на це грошей, тай сама не поїдем, бо це дуже далеко!

Але Боня вперлася і шоранку питала тети:

-Тето - чи я можу їхати в табір?

Тета вже і сварила і грозила, але Боня таки все питала це саме, а потім починала плакати, не хотіла їсти та марніла з дня на день.

Не було ради; найшла тета в газеті адресу пластової домівки у Львові, виписала її Боні на картці паперу, поклала в торбинку кусок хліба та трохи дрібних грошей, купила залізничий квиток та всадила Юню у поїзд Варшава-Львів. Ще попросила кондуктора, щоб вважав на неї, і Боня поїхала.

Їхала довго-довго. Вже давно з'їла свій хліб і була дуже голодна. А в переділї сиділа ще якась пані та їла пухкі тістечка з варенням. Коли завважила, як Боня не відриває очей від тістечок, дала і їй одно. А потім стала розпитувати, чого та куди Боня так їде сама. Але коли почула, що Боня українка та їде побачити Україну, хоч і ту частину, що тепер під Польщею, скривилася, відвернулася до вікна і вже більше не говорила нічого.

Поїхала Боня на Головний Двірєць у Львові. Висіла з поїзду і вже дальше сама не знала, куди їй іти та як шукати того Пласту. Коли нараз побачила, як з одної брами вимашерували хлопчики та дівчатка, веселі, сміялися та говорили - по українськи. Боня зараз підбігла до них, але ніхто на неї не кричав за те. Дівчатка поглянули на неї привітно а одна спитала:

-Ти когось шукаєш?

Боня налякалася. Справді, що їй сказати? І нараз щось згадала і рішуче сказала:

-Я шукаю братчика Слона!

-О, братчик Ромко їде з нами в табір!

-Але я шукаю братчика Слона!- вперлася Боня.

-Не ми його лиш так на ніби називаємо: Слон!- пояснила їй одна дівчинка.

-Братчику, братчику Ромку!- вже гукав якийсь хлопчина. -Тут вас шукають!

Братчик був дуже великий, але усміхнувся до Боні так ласкаво, що вона зараз йому все сказала, хто вона та чого сюди приїздала. Тоді братчик взяв її за руку та звернувся до дітей, що тимчасом поскладали свої наплечники в ряд та співаючи, ждали поїзду.

-Бачите, це Боня,- сказав братчик. Вона сама приїхала аж з далекої Варшави, щоб бути з нами в таборі. Будете її любити?

-Так! Так! Так!- закричали враз всі діти, аж в ухах залящало.

Зараз окружили Боню, частували їїласошами, розпитували, розказували, як гарно дуде в таборі. А коли поїзд над'їхав, всадили її першу до вагону та трохи не побилися, бо кожне хотіло сидіти біля неї.

Тепер їхалося Боні зовсім інакше, бо ж їхала зі своїми!

А першого вечора в таборі, коли вже трубка відіграла на нічну тишу, сестричка Ляся ще раз обходила цілий будинок та нараз почула, як хтось гірко хлипав в озній із кімнат. Зайшла туди і побачила, як Боня важко ридала, втуливши голову у подушину, що їй позичила сестричка Поля.

-Що тобі сталося?- спитала пошепки сестричка.

-Я... я думала, що це назавжди, а то лиш на один місяць!- розплакалася таки вголос Боня.

Сестричка сіла біля неї на ліжко та хвилинку щось думала.

-Ні, не лиш на місяць!- сказала тоді. -Коли покінчиться табір, ми знайдемо когось такого у Львові, що візьме тебе до себе. Підеш в українську школу, будеш завжди поміж українськими дітьми. Добре?

-Добре!- погодилася Боня і пригорнувшись до сестрички - смачно заснула.

/ "Нове Підлюте" /

6. РИСУВАННЯ /15 хв./: "Боня" /на підставі розповіді/.

7. ПІСНЯ /10 хв./: "Новацький шлях" /вивчити/.

Усі ми новаци в таборі
Стаємо в лави з радістю в очах,
А наша пісня у просторі
Лунає грімко по лісах-полях.

Несеться пісня ген у гори,
Де зеленіють дужі дерева,
Де нам птичок шебечуть хори,
Де нам шепоче квітка і трава.

Від ранку до вечора
В таборі лунає спів -
Шодники йде жваво наша гра
В таборі новаків.

В таборі в Пасічній у горах
Живемо дружньо - плем"я новаків,
Тут казку темний ліс говорить,
Тут вогник наш весело розгорів.
Орлята ми - сини природи.
Нам любий труд, веселий кожний змаг,
Нас не злякають невігоди,
Ми горді всі за наш новацький шлях.
Від ранку до вечора...

8. ГРА /5 хв./: "Люди праці".

Один з новаків має відгадувати, всі інші домовляються якими ремісниками вони будуть. Тоді кличуть новака, який має відгадувати, й кажуть: "-Ми були в країні дня". Він питається: -А кого ви там бачили?- Вони відповідають: -Людей, що працювали.- Тоді він питається далі: -А що вони робили?- У відповідь хлопці наслідують рухами працю домовлених ремісників. Новак, що відгадує має назвати даного ремісника і коли вгадає, усі втікають, а він ловить. Зловлений стає тим, що тепер питається.

9. ВІРШ /5 хв./: "Їжак і лис".

Визначений новак скаже вірш:

З їжака сміявся лис:
-В тебе чуб не так поріс,
Це не чуб - якийсь клубок
Чи то голок, чи шпильок.
В перукарню б ти побіг -
Там шпильки б свої постриг

Чи гребінчика б придбав -
Чуб по моді причесав.

Тільки це промовив лис,
А до нього змії підліз.
З жахом лис подався назад,

Та повзе на лиса гад.
 Лис до пня скоріше - верть,
 Та повзе на лиса смерть.
 Коли враз клубок шпильок
 Підкотився під пеньок,
 Покотився до змії
 І шпильками вбив її.

Бачить лис: це не клубок,
 А завзятий їжачок!
 Їжачку вклонився лис,
 Лапку з вдячністю потис
 Та й од радості аж плаче:
 -Не стрижи шпильки, їжаче!

/Михайло Стельмах, "Маленька Оленка"/.

10. САМОДТЯЛЬНА ГРА /10 хв./: Інсценізація вірша.

11. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:
 Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

З А Й Н Я Т Т Я ч. 1 7 : З М А Г

МЕТА: Перевірка I-ої проби.

ВИРЯД: 2 пляшки – велика й мала; рисунковий папір; щітка й паста до черевиків; матеріал на іграшки.

ПІДГОТОВКА: Позначити трасу.

1. ВІДКРИТТЯ /10 хв./:

Збірка в крузі. Ройовий обряд. "Готуйсь!" Перевірка присутності: братчик непомітно порівняє список новаків допущених до змагу з присутніми.

2. ЗМАГ /90 хв./:

Ідуть за знаками мандрівника. Виходять по двох що 10 хв. На кожному пункті можливо добути максимум 10 точок. Крім того давати точки за записані знаки.

Вихідний пункт. Зайняття длятих, що чекають своєї черги:

а/ Пісня: "Іжак" /див.: Зайняття ч. 13/.

б/ Гра: "Біжить" /див.: Зайняття ч. 1/.

в/ Танок: "Сінокоси" /див.: Зайняття ч. 15/.

г/ Розповідь: "Каштанний".

Зима розтрусилася білий пух по степах, біліють степи, сади і хати. Край села у пухкому снігу стоять вишні. До вишень пригорнулася невелика хата, як біла курочка. Хлопець вийшов з хати і попрямував до воріт. Забачивши його, великий каштанний півень, з високим червоним гребенем, заджерготав йому вслід, ніби каже: "Ти куди, куд-куд, куди?..." Заджерготав і поважно ходив поміж курми. Його так і назвали Каштанний.

Хлопець ішов до річки ковзатися. На прощання він гукнув до півня:

-Чого кричиш, Каштанний? Розчервонівся на морозі, як жар.

Півень ще раз щось заджерготав, а хлопець вийшов у хвіртку. Він любив каштанного півня. Півень дуже голосно і гарно співав: як закукурікає, чути на все село.

Мати прочинила двері і напутила хлопця:

-Ковзайся, Никаше, та не барися. Гляди, не провались в ополонку.

Хлопчина прийшов до річки, прив'язав ковзани і весело зійшов на зеленкувату кригу.

Не довго він ковзався. Де взялася хуртовина, захурделила, завіяла снігом. Сніг ішов такий густий, що не стало видно ні села, ні річки. Хлопець чіплявся руками за берег, за холодний мерзлий очерет. Ухопився за колючу тернову гілку. Але марно, тільки долоні подряпав до крові. А хурделиця гнала його на ковзанах вперед і вперед.

Никашеві вдалося шугнути в закрут берега. Метелиця в закруті тихше мела. Звідти хлопець виліз на берег. Сніг летів густий-густий, наче ціла хмара білих метеликів. Вітер свистів об торішню суху лободу, що визирала з-під снігу.

Чоботи вгрузали в сніг, важко йти. Хлопчина пішов у тому напрямку, де мало бути село. Замети стояли горами. Він уже не

йшов, а повз по снігу, як маленька чорна комашка. Та й куди йти? Навколо снігове море.

Гострий вітер морозом проймав Никаша. Хлопець подивився на сніжну пустелю, сів у глибокий сніг і гірко заплакав.

А хуртовина крутить, сичить, заглушує плач. Хлопець змерз, почав труситися. Наплакавшись, він подумав: "Що ж далі? Невже замерзну серед поля?" Він надумав прислухатися, чи не чує де якого гомону. Аж ні. Сичить, сичить хуртовина...

Так минуло багато часу. Аж ось хуга почала ущухати: то загуде, то притихне. Чому ж не чути ніякого голосу? Хочби мати озвалась, насварилась на нього, то напевно на її голос він знайшов би домівку.

Никаш почав знову йти. І здивувався. У ту мить, коли метелиця трохи стихла, він здалека почув знайомий голос. Так, це дзвінкий і теплий голос Каштанного: "Ку-ку-рі-ку!.." Невже він почув важке дихання хлопця? "Чи не вчулося"- думає Никаш і втішає сам себе: "То Каштанний кличе мене. Він знає, що я тут. Він бачив, як я виходив, ще й заджерготав щось по-своєму, мабуть, щоб я не йшов до річки".

Хлоп"я щосили поспішало туди, де кликав його каштанний півень. Минула ще хвилинка, і хлопець почув, як десь далеко гавкнув собака. "Так і є, село там, попереду"- міркував Никаш і тратив усі сили, аби просуватися туди, де закукурікав Каштанний, аби вирватися з високих заметів снігу.

Вже як сутеніло, Никаш дістався додому. Матір зустрів коло двору, вона йшла розшукувати його. А Каштанний не дочекався хлопця, умотився на сідалі, зажмурич червонасті очі і задрімав.

Мати сплеснула руками: "Я ж казала... В таку хуртовину пішов!.." Никаш похнюпившись відповів: "Я заблудив."

Каштанний, зачувши голос хлопця, заворушився на сідалі і проджерготав: "Куд-ку-ди, хто, хто то?" Потім заспокійливо проворкотав і замовк.

Никаш коло пічки розтирав замерзлі руки та грів пальці, що зайшли в зашпори.

/П. Чубенко. "Новак" ч. 2, лютий, 1946/.

г/ Гра: "Аптикар" /див.: Зайняття ч. 10/.

д/ Пісня: "Новацький шлях" /див.: Зайняття ч. 16/.

е/ Гра: "Закон" /див.: Зайняття ч. 4/.

I пункт: Нарисувати тризуб.

II пункт: Добрий учинок. Жива галузка нагнена до землі й притиснута каменем. Новаки повинні догадатися, що галузку треба звільнити.

III пункт: Почистити свої черевики.

IV пункт: Розпізнати 5 рослин.

V пункт: Сказати правильно дату й місце свого народження.

VI пункт: Зробити іграшку.

Збірний пункт: Зайняття для тих, що жертвують зі змагу:

а/ Пісня: "Край лісу на полянці" /див.: Зайняття ч. 1/.

б/ Гра: "Адреси" /див.: Зайняття ч. 15/.

в/ Танок: "Вітряк" /див.: Зайняття ч. 9/.

г/ Розповідь: "У пригоді".

Пішов раз лев на лова і зустрів мишку. Хотів її з'їсти, вже й лапою надушив. А мишка й каже йому:

-Ой, леве, могутній володарю! Не їж мене, змилуйся наді мною, бідною маленькою мишкою. А я тобі за те в пригоді стану.

Засміявся лев: -Ти мені у пригоді станеш? Якась нещасна мишка - мені, цареві над звірями, в пригоді можеш стати? В якій же це пригоді?

-А хто може теє знати!- каже мишка, -тільки благаю я тебе, зглянься наді мною!..

Зглянувся лев, пустив мишку. Подякувала вона й побігла швиденько до своєї норки.

Коли це, за якийсь час, попався лев у тенета. Б"ється сердешний, борсається в тенетах, нічого не зробить, - ще гірше заплутався в сітку. Аж де не взялася мишка, - одну петельку перегризла, другу... як заходилась, то таку дірку в тенетах зробила, що й лев виліз.

Тоді мишка й каже левові: "А що, бачиш, і я, маленька мишка, тобі в пригоді стала.

-Бачу, каже лев, - віддячила ти мені і навчила мене. Спасибі тобі!

/Олена Пчілка. "Новак" ч. 2, 1946/.

г/ Гра: "Кім" /див.: Зайняття ч. 11/.

д/ Пісня: "Ходить гарбуз по городу" /див.: Зайняття ч. 4/.

е/ Гра: "Місто на букву" /див.: Зайняття ч. 3/.

3. ЗАКРИТТЯ /5 хв./:

Збірка в крузі. Сказати, що вислід змагу буде проголошений на гніздовім вогнику. Ройовий обряд. "Готуйсь!"

ЗАЙНЯТТЯ Ч. 18: ВОГНИК

МЕТА: Складення Новацької Обіцянки.

ТЕМА: Вміння жовтодзюбів.

ВИРЯД: Сірники, відзнаки І проби й "орлятка".

ПІДГОТОВКА: Збудувати вогник; вивчити вірші.

1. ВІДКРИТТЯ /15 хв./:

Збірка в крузі. "Готуйсь!" Гніздовий визначає сторожами вогника трьох новаків, що добули найбільше точок у змагу. Підпалення вогника. Оклик: "Гори, вогнику, гори!" Новацька Пісня. Гніздовий проголосить вислід змагу й повідомить, що всі успішно перейшли І пробу. Тоді викличе всіх тих, що брали участь у змагу, на середину. Підходить до кожного новака по черзі й питає: "Чи ти знаєш новацьку Обіцянку?" На відповідь "Так", гніздовий каже: "Зложи Новацьку Обіцянку". /коли б хтось відповів "Ні", тоді гніздовий каже: "Повтори за мною Новацьку Обіцянку"/. Новак і гніздовий складають праву руку, як до привіту, й новак каже текст Обіцянки. Після того гніздовий каже: "Іменую тебе новаком-жовтодзюбом". та причіпляє новакові орлятку й відзнаку І проби. Тоді подає йому ліву руку й вітає "Готуйсь!" та переходить до наступного новака. Обіцянку переводять з кожним новаком по черзі; ніколи з усіма нараз. По переведенні Обіцянки всі гукають тричі "Готуйсь!" на честь нових жовтодзюбів. Тоді вони вступають на місце.

2. ПІСНЯ /5 хв./: "Горить ватра".

Горить ватра, горить ватра -
Дивіться, дивіться:

Все новацтво, все новацтво
Співає, співає.

3. ЗАГАДКИ /5 хв./:

Хто на собі дім носить? /Слимак/.
Не їздець, а шпори має; не сторож, а всіх будить? /Півень/.
Хто два рази родиться, а раз умирає? /Птах/.
В день мовчить, а вночі страх наганяє? /Пугач, сова/.
Не птах, а крила має? /Метелик/.
Летить - гудить, сяде - мовчить; хто його вб'є - свою кров проллє? /Комар/.
Сам малий, а тягар великий підносить? /Мурашка/.
Що то за звір, що світло до церкви дає? /Бджола/.
Хто від води червоніє? /Рак/.
Голодна - реве, сита - жує; всім дітям їсти дає? /Корова/.
Спереду шило, ззаду вила, а на грудях біла хустинка? /Ластівка/.
Сорочка зелена, серце червоне, на смак солодке, на вигляд - наче м'ячик? /Кавун/.
Як блоха плигає, як людина плаває? /Жаба/.
По горах, по ярах, ходить кожух на ногах? /Вівця/.
Сірий та не вовк, довговухий та не заяць, з копитами та не кінь?
/Осел/.

/Сірий Орел Леонід Бачинський/.

4. ВІРШ /5 хв./: "Весняний дощ".

Дощик теплий, дощик синій
 Пілий день співав в долині,
 І під цей весняний спів

У долині луг зацвів.
 В лузі повно квіточок
 І маленьких діточок.
 /Михайло Стельмах/.

5. ПІСНЯ /5 хв./: "Роси, роси, дощику, ярину".

Роси, роси, дощику, ярину, -
 Роси, роси, житечко, на лану.
 На крилечках, вітрику, прилети, -
 Колосики золотом обмети!

Як достигне житечко на лану,
 Вийдуть люли жатоньки ярину.
 Блискавками косоньки заблистять,
 Золотими кобзами забренять.

6. РОЗПОВІДЬ /5 хв./: "Серце материнське далеко чує".

Славко вже третій рік ходить до школи у великому місті. Його родичі живуть далеко в горах, на селі. То не диво, що Славко дуже тужить за мамусею, частенько про неї згадує і пише листи. До дому може їздити лише на Різдво та на Великдень - і літом на вакації.

І хоч мати добре подбала про свого сина, бо в гарних людей його примістила, та ніхто не заступить йому рідної неньки. Найбільша радість Славкові, коли мама несподівано до нього приїде, на день-два. Але це буває дуже рідко, раз або два рази в році. Таку радість перебув Славко цього року в місяці березні. Приїхала шати, приголубила, пригорнула, порозмовляла. На другий день полагодила ще деякі орудки в місті, попрощалася зі своїм сином і поїхала. Дуже, дуже жалко було Славкові, що коротко в нього гостила. Однак радів і тим, що бодай один день з ним побула.

А в кілька днів по від'їзді мами сталося Славкові лихо. Десь мабуть перестудився, бо тільки зі школи прийшов і став на біль голови нарікати. Зажурилася та пані, що в неї був Славко на станції. По лікаря післала, в ліжку Славка положила. Та не помагає. Славко дістав сильну гарячку. Цілу ніч кидався непритомний і часто кликав: Мамо! Мамо!

Дуже налякалася господиня. Цілу ніч не спала, а ранком уже й хотіла телеграфувати по Славкову маму. Але подумала, що мати могла би дуже налякатися, - й рішила ще подождати.

А тут Славко щораз гірше чується, до себе не приходять, ма-ячить та все кличе: Мамо! Мамо!

Аж коло полудня якось заснув і проспав кілька годин. Коли пробудився - почув на своїм чолі чийсь легку, добру руку. Звідкись йому знайома ця рука! Отворив очі, дивиться, - а то його матінка! Сидить біля нього, всміхається, мов ангел, а сльози спливають по її личку.

-Мамо, то ви?

-Я, синку! Пить! Лекше тобі?

-Лекше, лекше, мамусю! Ви приїхали? Чи пані писала по вас?

-Ні, синку, не писала. Але вчора вечером так мені чогось важко-важко було на душі, а в ночі приснився мені сон: десь ніби ти стоїш на високім березі й не можеш до мене дістатися, бо ділить нас ріка глибока, і кличеш: "Мамо! Мамо!" Твій голос я чула так виразно, що аж збудилася. І таки зараз одяглася і поїхала на станцію та найближчим поїздом прибула до тебе. Слава Богу, що тобі лекше.

Мати побула кілька днів, аж поки Славко не почув себе зовсім добре й вже почав з ліжка вставати. Аж тоді поїхала, успокоєна.

Славко прирік їй, ніколи-ніколи не хорувати! Т від тоді завжди задумується над тим, як його мати відчула, що він їй потребує! Т ще більше полюбив свою добру неньку за її шире й таке далекочуле серце.

/О. П-ий. "Світ Дитини", травень 1934/.

7. ТАНОК /5 хв./: "Хто сумує" /див.: Зайняття ч. 7/.

8. ГРА /5 хв./: "Повторювання назв" /див.: Зайняття ч. 14/.

9. ВІРШ /5 хв./: "Їжачок".

Братчик скаже напам'ять або прочитає вірш:	
В піджачок	Гниличок
З голочок	Для маленьких,
Обягнувся їжачок	Для сірених
Та й із хати -	Піточок.
Назбирати	По долині,
Грушечок-	По стежині
Гниличок.	Покотився
У долині,	Їжачок
На стежині,	До ріки,
Під дубком,	Де грушки-
Стівся	Гнилички.
Зайчик-	Їх збирав,
Побігайчик	Їх чіпляв
З їжачком.	На свої голочки.
Каже зайчик-	
Побігайчик:	По долині,
-Пропадаю,	По стежині
Бо учора	Із грушками-
Біля бору	Гниличками
Сталось горе:	Поспішає їжачок
Гнав мене лис	До маленьких,
Т у поле,	До сірених,
І у ліс, -	До вухатих діточок.
Загубив я шапку,	Вибігли із хати
Покалічив лапку...-	Сірі зайченята,
Просить зайчик-	І в торбини,
Побігайчик:	І в хустини
	Натрусив їм їжачок
-Ой їжаче,	Грушечок-
Мій земляче,	Гниличок
Їжачок,	Із колючих голочок.
Принеси мені	/Михайло Стельмах/.
Грушок-	

10. САМОДІЯЛЬНА ГРА /10 хв./: Інсценізація вірша.

11. ПІСНЯ /5 хв./: "Їжак" /див.: Зайняття ч. 13/.

12. ЗАГАПКИ /5 хв./:

Хоч не шию я ніколи, а голок завжди довлі? /Їжак/.

Хто народився з вусами? /Кіт/.

У воді купався, а сухий зостався? /Гусак/.

Хто на плечах свою хату носить? /Слимак/.

Чорний, а не ворона; рогатий, а не бик; шестеро ніг без копит?
/Жук/.

Красна дівця сидить в темниці, зелена коса аж на вулиці?

Золоте решето добірного насіння повне? /Соняшник/.

Весною веселить, літом холодить, восени годує, зимою гріє? /Ліс/.

Всі його люблять, а поглянути на нього - кожний скривиться? /Сонце/.

Поле не міряне, вівці не лічені, пастух рогатий? /Небо вночі/.

13. ПОЛЯКА ЗА ДОБРІ ВЧИНКИ /10 хв./

14. ДЕКОРАЦІЯ ТОТЕМУ /5 хв./:

Гніздовий відмітить три найкращі добрі вчинки, зроблені новачками, що склали Обіцянку, в періоді підготовки до проби /див.:

Зайняття ч. 2/відповідними декораціями ройового тотему. Це можуть

бути різнокольорові стяжечки, довжиною около 15 см, на яких є

виписані імена даних новачків, а ще краще - мініатюрки, які

представляють, що зроблено даним новачком /на пр. за опіку чи

допомогу хворій людині можна причепити до тотему мініатюрний

червоний хрест, за опіку над недужою твариною - мініатюрного пе-

сика, котика, ітп., за навчання молодшого брата читати - мініа-

турну книжечку, тощо/.

15. ЗАКРИТТЯ /10 хв./:

Новацька вечірня молитва, пластове надобраніч.

К І Н Е Ц Ь